

rustig, terwijl zij opstond en de sneeuw van zich afschudde.

Op de drempel kwam Fedosof hun tegemoet:

— Ik dacht, dat jullie hem zonder afscheid te nemen gesmeerd waren. Ik wil naar de Start gaan om voor de laatste maal te controleren, hoe de mensen van Tanja Wasiltsjenko uitgerust zijn. Laten wij met ons allen gaan, wij moeten hun toch uitgeleide doen.

Tien minuten later liepen zij reeds over het platgetrapte gladde pad naar de Start.

De directeur van het bouwbedrijf was reeds meer dan vierentwintig uur op de been. 's Middags was hij weliswaar op de divan in zijn kantoor gaan liggen om uit te rusten, doch er kwamen zoveel gedachten in hem op, dat hij de slaap niet kon vatten.

Om ongeveer twee uur in de nacht ging hij naar huis. Niet omdat hij zich vermoeid voelde, o neen, Wasili Maximowitsj had een opmerkelijk uithoudingsvermogen, en bovendien was hij heden, gelijk vele anderen, opgeheven door een machtige geestelijke en lichamelijke bezieling. De simpele reden was, dat hij behoefte had het werk eindelijk eens te onderbreken.

Deze ganse grote en zinrijke dag was Batmanof onafgebroken in actie geweest. Bijna zonder ophouden had de telefoon op zijn schrijftafel gebeld. De vijf dichtstbij gelegen posten wilden de chef spreken. Aan één stuk waren er medewerkers bij hem gekomen, en Wasili Maximowitsj had hun steeds weer nieuwe opdrachten gegeven en hardnekkig en onverbiddelijk aangedrongen op uitvoering van de vroegere. Driemaal had hij de pas binnengekomen post doorgenomen en telegrammen en brieven gedicteerd, korte aantekeningen gemaakt om deze of gene afdelingschef aan iets te helpen herinneren. Hij had de gebruikelijke expeditiebespreking geleid. Tweemaal was hij op de Start geweest: had kennis gemaakt met de nieuwe mensen, die pas op het bouwbedrijf waren aangekomen, had Silin uitgeleide gedaan, had met de jongelui van Tanja Wasiltsjenko gepraat, had er op gelet, dat de verzending der ladingen naar de posten niet stakte en was samen met Beridze getuige geweest van een proef om buizen bij lage temperatuur te lassen. Tegen de avond had hij een tocht van tien kilometer buiten de stad gedaan, naar Nampi. Daar had de directeur, op een vrachtauto staande, een rede gehouden op een bijeenkomst van de bouwarbeiders van de eerste post, die zich op het ijs van de Adoen verzameld hadden.

De dag was voor het bouwbedrijf niet vruchteloos geweest.

Dat zag en voelde Batmanof, daarvan spraken de schriftelijke berichten, die zich in de loop van de avond tot een hele stapel hadden opgehoopt. Een geveld bos en een opengekapte zone in de tajga, kilometers van in de sneeuw aangelegde wegen, honderden kubieke meters van nieuw opgetrokken woningen en gebouwen voor vitale doeleinden. In dit alles was de door Stalins redevoeringen opgewekte geestdrift der bouwarbeiders reeds concreet geworden. Er was nog geen normale telefoonverbinding met de verre posten tot stand gekomen, maar van daar waren er toch berichten binnengekomen. Pankof had uit de negende post langs allerlei omwegen een radiotelegram gezonden, waarin hij medeelde, dat zij zich vandaag definitief op de linkeroever hadden gevestigd, Rogof was er in geslaagd op een of andere wijze nieuws over Gontsjaroeks colonne bouwvakarbeiders te weten te komen. Deze hadden op de zesde post naar Stalins rede geluisterd en de gehele dag met nieuwe bezieling gewerkt aan de bouw van een opslagplaats.

Slechts één ding was Batmanof op deze zevende November niet beschoren: deze grootste feestdag van het land in huiselijke kring te vieren. Hij had Zalkind met zijn vrouw, Beridze en nog een paar kameraden bij zich thuis willen verzamelen. Hij had zelfs zijn huishoudster Jewdokia Semjonowna opgebeld en haar opdracht gegeven een souper voor tien tot twaalf man te bereiden. Tussen de stapel post had hij echter een brief uit Moskou gezien, en deze brief had hem alles om zich heen doen vergeten. Wasili Maximowitsj nam de blauwe enveloppe in zijn hand, hij kreeg plotseling een ingeving, dat deze nieuws over zijn gezin bevatte. En zo was het ook.

Een van zijn vrienden, die hem geholpen had bij zijn navor-singen naar zijn vrouw en zijn zoon, schreef, dat hij Anna Iwanowna in Abas-Toemani in de Kaukasus gezien had. Zij was er in geslaagd uit de Krym te vluchten en haar zieke zoon mee te nemen. Zij had hem in een sanatorium voor tuberculosepatiënten ondergebracht. De verschrikkingen en ontberingen van de reis, die onder voortdurende luchtaanvallen had plaats gevonden, hadden Kostja's krachten volkomen ondermijnd. Hij was niet meer te redden, en was gestorven.

„Het gebeurde op 10 October. Anna Iwanowna zei mij, dat zij niet de kracht had jou de dood van jullie zoon te berichten. Ik heb haar mijn woord moeten geven, dat ik voorlopig ook zou zwijgen. Maar ik heb niet het recht dit voor jou verborgen te houden. Jij bent een dapper man en zult dit verdriet waardig dragen. Ik heb ook Anna gezegd, dat zij jou niet in het ongewisse mocht laten; dat is erger dan de waarheid. Zij zal je

stellig binnenkort schrijven. Laat haar naar jou toe komen. Het verdriet heeft haar verdoofd. Zij beeldt zich in, dat zij schuldig is tegenover jou: jij hebt haar de jongen toevertrouwd, en zij heeft hem niet weten te behoeden. Overigens houdt zij zich flink: zij is militair arts derde rang, werkt in het hospitaal en in het tuberculose-sanatorium; altijd is zij op haar post. Haar meederen zijn vol lof over haar. Op het oogenblik kan zij niet naar je toe komen, dat zou haar trouwens ook wel zwaar vallen. Ik heb er met haar niet over willen spreken. Het lijkt mij het beste, dat jij haar brief niet afwacht, maar haar zelf schrijft. Het spijt mij, mijn vriend, dat ik jou dit droevige bericht moet overbrengen. Wat kun je er aan doen! De oorlog ontziet niemand, op een of andere wijze treft hij iedereen. Schrijf of telegrafeer, wat ik voor jou kan doen. . . .”

Toen Batmanof de brief las, was Gretsjkin juist bij hem. Het ontging hem niet, dat de brief de directeur had aangegrepen, maar Wasili Maximowitsj slaagde er in, niet te tonen, hoe sterk het gevoel van verdriet was, dat in hem opwelde. Indien de ontwerpchef opmerkzamer was geweest en minder zijn aandacht had bepaald op het verslag, dat hij had uit te brengen, had hij wellicht gezien, welk een inspanning het Batmanof kostte zijn smart te onderdrukken. Zijn gezicht was versteend en zijn handen klemde zich zo krachtig aan de leuning van de stoel vast, dat men zou verwachten, elk oogenblik bloed uit zijn vingers te zien spuiten. Gretsjkin ging heen. Pas toen slaakte Batmanof een kreunende zucht. . . . Er werd op de deur geklopt. Batmanof trok snel zijn jas aan en liep Filimonof en Fedosof tegemoet. Hij beloofde hen later te woord te staan en vertrok naar de eerste post. De hartstochtelijkheid van zijn rede ontroerde de in de wind verkleumde bouwarbeiders, ofschoon zij niet vermoedden, dat er uit zijn woorden over de in de oorlog omgekomen Sowjetmensen niet slechts het verdriet van een burger, maar ook van een vader klonk. De tocht naar Nampi had hem geholpen, zijn evenwicht terug te vinden, en de gehele verdere dag had niemand van de medewerkers aan de directeur iets bijzonders gemerkt.

. . . .Iedereen had het hoofdkantoor reeds lang verlaten, maar hij zat nog steeds in zijn kamer, daar hij er niet toe kon komen, naar zijn grote en nu overbodig geworden huis te gaan. In dit moeilijke oogenblik verlangde hij slechts naar Zalkinds gezelschap. Na enig aarzelen belde Wasili Maximowitsj de partijorganisator op:

— Het is tijd op te breken, Michail Borisowitsj. Kom met mij mee ik zou graag mijn vrijgezellenmaal met jou willen delen.

Zalkind had juist met zijn vrouw getelefoneerd en haar beloofd spoedig te komen; daarom wilde hij de uitnodiging afslaan of op zijn beurt Batmanof bij zich uitnodigen. Batmanof bemerkte, dat hij weifelde en zei haast smekend:

— Doe mij dit genoeg, Michail. . . .

Er was iets in de stem van Wasili Maximowitsj, wat Zalkind deed zwichten. Hij telefoneerde weer naar huis. Polina Jakowlewna was teleurgesteld:

— Ik wou Mira al wakker maken. Ik heb haar moeten beloven, dat zij met ons aan de feestdis mocht zitten. Kom dan tenminste over twee uur, ik zal wachten.

Batmanofs huis stond eenzaam en afgelegen temidden van hoge sneeuw. In de grote villa maakte de heer des huizes op Zalkind dezelfde indruk als een eenzame wees.

— Wat sta je zo rond te kijken? Vind je het hier ongezellig?
— vroeg Batmanof.

— Ja, inderdaad, — bevestigde Michail Borisowitsj.

De kamers zagen er onbewoond uit, men miste er die kleinigheden, die een woning huiselijk maken.

— Bent u maar met uw tweeën, — verwonderde Jewdokia Semjonowna zich. — Ik heb nota bene een maaltijd voor een heel gezelschap bereid!

— Dat is best. Wij zijn gezonde eters, wij kunnen hem met ons beiden wel aan, — schertste Zalkind.

Terwijl de slaperige huishoudster de tafel dekte, wasten zij zich. Wasili Maximowitsj trok zijn tuniek uit en deed een Russische zijden blouse zonder riem aan en veranderde onmiddellijk in een forse breedgeschouderde jongeman, de „kampioen van het dorp”. Slechts een harmonica ontbrak om de gelijkenis volkomen te maken. Zalkind zag er naast hem in zijn ruige, plumpe bontlaarzen als een opgroeiende jongen uit.

— Het is wel vier jaar geleden, sinds wij samen voor het laatst in huiselijke kring aan tafel gezeten hebben, — zei Batmanof. — Vandaag deed zich zo'n gelegenheid voor. Laten wij op onze vriendschap drinken en openhartig met elkaar spreken. Waarom kijk jij zo angstig naar die karaf? Jij bent toch, hoop ik, geen dooie diender en geheelonthouder geworden? Zie je, ik schenk de glaasjes maar half vol. En je hoeft niet bang te zijn, dat ik dronken zal worden. Mijn vader heeft eens op een kermis in zijn eentje een kwart vat leeggedronken en stond toen nog vast op zijn benen. Tot zo iets enorms ben ik natuurlijk niet in staat, maar ik kan toch ook behoorlijk wat op, zonder dat ik mijn zinnen verlies. Mijn tong komt daardoor misschien los, maar daar heb ik juist behoefte aan.

— Ik acht onze vriendschap hoog, Wasili, en zal er met vreugde op drinken, — hief Zalkind zijn glas op.

Zij zaten lang te praten. De karaf en de lekkernijen waren reeds lang vergeten. Nu rookten zij beiden als schoorstenen, groene tabaksrook kringelde boven hun hoofden, en in de grote asbak hoopten de sigarettenpeukjes zich op.

— Stalin's redevoeringen hebben ons allen nieuwe kracht gegeven en ons geestelijk gesterkt. Op zulke dagen wordt een mens wel een hoofd groter! Hij weet, wanneer het volk zijn woorden het meest nodig heeft. Hij heeft gezegd: wij zullen overwinnen — en dat zullen wij inderdaad. Wat hij zegt, komt altijd uit. Laten de twee milliard mensen van onze aardbol beseffen, hoe sterk wij zijn. Op het ogenblik zijn slechts Stalin en zijn naaste strijdmakkers in staat in de toekomst te zien. Maar ook wij, gewone Sowjet-mensen behoren steeds aan de toekomst te denken. Wij zouden geen volgelingen van Lenin zijn, indien wij veronderstelden, dat er met Hitlers verdwijning rust en vrede zouden intreden op aarde. Neen, ons staat een nog fellere strijd te wachten. Het is interessant je de duur, de omvang en de vormen er van voor te stellen. En wat zal er in deze strijd op onze schouders rusten en hoe zullen de toekomstige generaties bolsjewieken hem voortzetten?

Wij tweeën bijvoorbeeld behoren tot de tweede wachtsaflossing. Er is een millioenenleger van de derde aflossing opgegroeid, jonge mensen als Kofsjof, Tanja Wasiltsjenko, Terechof of Rogof, en na hen komen de vierde en vijfde aflossing. Naar het voorbeeld van Stalin zijn wij verplicht al het beste, wat wij bezitten, af te staan voor hun opvoeding. Of je wilt of niet, eens komt de dag en het uur van onze dood, dan moeten wij de zaak in haar volle zwaarte op hun jonge schouders leggen. Het is onze heilige plicht dit zo te doen, dat zij steeds onwankelbaar, sterk en onbevreesd kunnen zijn, bereid tot de strijd voor het communisme tot de volledige overwinning! . . .

Geleidelijk aan kwamen de vrienden over dingen van het bouwobject te spreken. Hier vertegenwoordigden zij de oude generatie, op hen rustte de hoogste verantwoordelijkheid voor de mensen en hun werk. Zij spraken over de tactiek om de moeilijkheden te overwinnen, over de methodes van economische en politieke leiding over de mensen.

— Jij acht de mensen hoog en bent vol zorg voor iedereen, dat is goed, — zei Batmanof. — Maar ben jij niet al te zachtmoedig tegenover sommigen? Ik weet, dat jij denkt aan de mensen die in de oorlog omgekomen zijn en dat jouw zorg over de levenden daardoor versterkt wordt. Ook dat is juist: een of

andere middelmatige werker, of hij nu onbekwaam is of eenvoudig slordig, — het is toch een Sowjet-mens. En wij moeten hem helpen, hem steunen en opvoeden. Maar leidt dit bij jou niet tot een in wezen schadelijke toegeeflijkheid tegenover de gebreken van de mensen? Bederf jij niet menigeen met jouw medelijden?

— Noem voorbeelden, Wasili! — verlangde Zalkind. — Anders verstaan wij elkaar verkeerd en praten wij langs elkaar heen. . .

— Een voorbeeld? Jefimof. Jij hebt medelijden met hem, jij voelt je verantwoordelijk voor zijn lot, maar je komt met de kous op je kop thuis. Uit achting voor jou bemoei ik mij voorlopig niet met de zaken van de derde post, laat die post maar jouw beschermeling zijn.

— Wat vind jij fout in mijn handelwijze?

— Een mens moet zich het recht zich leider te noemen en het te zijn, veroveren. Wat is Jefimof voor een leider? Er zijn daar honderden mensen, maar hij is zijn hoofd kwijt en weet hen niet te organiseren. Hij staat hun in de weg, omdat zij moeilijk werk verrichten moeten en een krachtige chef nodig hebben.

— De post zal spoedig geheel in orde zijn.

— Allicht. Jij hebt daar wel de kracht toe. Dat zou ook uitgesloten zijn, dat een post, die zo dicht bij het hoofdkantoor ligt, lange tijd in wanordelijke toestand zou verkeren. De orde wordt daar alleen niet dank zij Jefimof, doch veeleer ondanks hem tot stand gebracht. Ik zie reeds uit mijn gesprekken van vandaag met de post, hoe de toestand er daar zal uitzien, als wij Jefimof op zijn plaats laten.

— Hoe dan?

— Tjomkin, de secretaris van de partij-organisatie, zal de chef van de post uiteindelijk al het werk uit handen nemen. Hij heeft jouw steun gevoeld en vandaag de leiding overgenomen. En weet je, waar jouw toegevendheid toe leidt? De post komt op dreef, en Jefimof zal zichzelf een held voelen, zal zich inbeelden, dat hij het is, die de aarde om haar as doet draaien! Intussen zal hij zich in geen enkel opzicht verbeteren en steeds in naam de chef blijven. Zijn slapheid zal niet verdwijnen en bij de eerste ernstige beproeving aan de dag treden. Veronderstel eens, dat jij, wanneer het bouwobject gereed zal zijn, overgeplaatst wordt naar een ander, een moeilijker. Wat moet onze arme Jefimof dan beginnen, wanneer jij hem niet meer ter zijde staat. Wie zal hem dan ontzien en bereid zijn hem op sleeptouw te nemen?

— Stel jij voor hem af te zetten?

— Ik stel voor hem een andere plaats in het leven te vinden.

Wij hebben Rogof, Kofsjof en anderen geholpen een passende plaats te vinden. Jij hebt gezegd, dat hij op de fabriek goed werk leverde. Laten wij hem dan weer naar een fabriek sturen. Of laten wij hem overplaatsen naar een andere post, waar een krachtige en bekwame chef de leiding heeft en waar een harmonisch collectief werkt. Wij zouden hem desnoods onder Pankof kunnen laten arbeiden.

— Goed, Wasili, — zei Zalkind, — Ik zal er over denken. Ik ben ook reeds op de gedachte gekomen, Jefimof naar een fabriek, naar Terechof te zenden. Maar eerst moet ik mij er van overtuigen, dat Jefimof zich als chef van de post niet verbetert. Geef mij wat tijd, ik zal de kwestie wel oplossen. . . .

— Uitstekend. Ik zal blij zijn, als jij gelijk hebt.

Batmanof stak een nieuwe sigaret aan met het peukje van de vorige. Zalkind stond van zijn harde stoel op en ging op de sofa zitten. Hij begon te voelen, dat hij een hele tijd niet geslapen had.

— Nu kom ik, vriend Wasili, met een verwijt aan jouw adres op de proppen, om zo te zeggen: uit wraak, — zei Zalkind. — Ben jij niet al te hard en onverbiddelijk in de omgang met mensen? Oefen jij niet soms een al te sterke druk op hen uit? Zou je niet wat zachter, wat vriendelijker dienen te zijn? Ik begrijp nog je strenge, soms onvermurwbare veeleisendheid jegens het kantoorpersoneel, jegens de afdelingschefs, maar wanneer jij evenzo optreedt tegen de bouwarbeiders, dan is het mis. Nu kom je nog weinig met hen in aanraking, omdat je de hele dag in je kantoor zit. Binnenkort zul je voor lange tijd te midden van hen moeten leven en werken. Zul je dan de sleutel tot hun hart weten te vinden?

— Wij zullen zien. Jij trekt voortijdige conclusies, zonder dat je enige feiten hebt.

— Mogelijk, ik wil nog niets met zekerheid beweren. Onze afdelingschefs zijn toch ook mensen. Jij hebt orde geschapen in onze staf, hem opnieuw opgebouwd, ieder op de juiste plaats gesteld, — denk niet, dat ik dat niet zie. En toch moet je trachten iets hartelijker te zijn. Wanneer jij soms met iemand praat, zie ik, dat hij letterlijk gebukt gaat onder jouw vermaningen. Je doelbewuste streven en energie zijn goed, maar je moet de mensen, die nog niet zo hebben leren werken, als jij wel zou willen, daarmee niet verdrukken.

— Je hebt mij als een tyran afgebeeld, — zei Batmanof somber. — Geef jij voor de duidelijkheid ook een voorbeeld. Wiens ruggegraat heb ik volgens jou gebroken?

— Die van Liebermann. Hij is toch ook een mens, al mag ik

hem, eerlijk gezegd, niet. Altijd verlaat hij zwaar beledigd jouw kantoor. Is het nodig, zo'n druk te oefenen? Ik heb trouwens toch de indruk, dat er in jouw woordenboek wat erg weinig vriendelijke woorden staan. Tot vandaag de dag kan ik niet vergeten, hoe jij vorige week Kofsjof afgesnauwd hebt. Kan dat niet wat minder? Jouw ontevredenheid ging eigenlijk uit naar de hoofdingenieur, maar je vond het pijnlijk hem uit te schelden. En toen heb je je hele sarcasme in al zijn omvang maar over deze brave jongeman uitgestort. En het gesprek, dat je gisteren met Gretsjkin had? Wat zag hij er zielig uit! Hij zwoegt voor vijf, je kunt het best eens door de vingers zien, wanneer hij iets verzuimt. Vandaag heb je Gretsjkin en Kofsjof opgejaagd. Ze zullen nu nog wel druk aan het werk zijn. . . . Waarom heb je je niet in hun situatie ingedacht, kameraad directeur? Zij hadden vanavond stellig ook een beetje feest willen vieren. Gretsjkin heeft een hele kolchoz thuis. Ik kan mij voorstellen, hoe zijn vrouw en kinderen de hele dag vergeefs op hem hebben zitten wachten.

— Jij hebt mij in een mildere stemming gebracht, Michaël, — zei Wasili Maximowitsj. Zijn gezicht had inderdaad een mildere uitdrukking gekregen. — Je zult echter moeten toegeven, dat dit kleinigheden zijn en dat ik in grote lijnen toch gelijk heb. Jij kunt mij heus niet zachtaardiger en vriendelijker maken dan ik al ben. Mijn strengheid maakt mijn goedmoedigheid toch niet geheel onzichtbaar? Jij hebt zo roerend over Gretsjkin en Kofsjof gesproken. Al sla je mij dood, ik kan hun de kleinste nalatigheid niet vergeven. Er hangt nu zo veel van hen af! Bovendien kunnen zij wel tegen een stootje. Gretsjkin maakt zich weliswaar zenuwachtig, Aljosja daarentegen glimlacht, wanneer hij op zijn kop krijgt. Mij heeft die glimlach van hem zelfs wel eens kwaad gemaakt. „Wat valt er hier te lachen? U moet luisteren en alles goed in uw oren knopen,” — zeg ik hem, waarop hij mij recht in de ogen kijkt en antwoordt: „Dat doe ik ook, al krijg ik mijn oren niet in de knoop. Ik moet er om lachen, dat u zo kunt foeteren. Dat blijft een mens bij! Wanneer je er zo van langs krijgt, zie je beter je eigen gebreken, die je vroeger nooit had opgemerkt. . . .” Jij hebt mij een verwijt gemaakt, en dat zal ik niet vergeten, dat beloof ik je. Er is overigens wel een middel om uit te maken, wie van ons gelijk heeft. Je moet eens met Gretsjkin en Kofsjof over mijn tyrannie, sarcasme en andere gruweldaden praten. Kies een geschikt moment uit, wanneer zij rood en bezweet uit mijn werkkamer komen en knoop voorzichtig een gesprek aan. Wanneer zij zich

— Ik acht onze vriendschap hoog, Wasili, en zal er met vreugde op drinken, — hief Zalkind zijn glas op.

Zij zaten lang te praten. De karaf en de lekkernijen waren reeds lang vergeten. Nu rookten zij beiden als schoorstenen, groene tabaksrook kringelde boven hun hoofden, en in de grote asbak hoopten de sigarettenpeukjes zich op.

— Stalin's redevoeringen hebben ons allen nieuwe kracht gegeven en ons geestelijk gesterkt. Op zulke dagen wordt een mens wel een hoofd groter! Hij weet, wanneer het volk zijn woorden het meest nodig heeft. Hij heeft gezegd: wij zullen overwinnen — en dat zullen wij inderdaad. Wat hij zegt, komt altijd uit. Laten de twee milliard mensen van onze aardbol beseffen, hoe sterk wij zijn. Op het ogenblik zijn slechts Stalin en zijn naaste strijdmakers in staat in de toekomst te zien. Maar ook wij, gewone Sowjet-mensen behoren steeds aan de toekomst te denken. Wij zouden geen volgelingen van Lenin zijn, indien wij veronderstelden, dat er met Hitlers verdwijning rust en vrede zouden intreden op aarde. Neen, ons staat een nog fellere strijd te wachten. Het is interessant je de duur, de omvang en de vormen er van voor te stellen. En wat zal er in deze strijd op onze schouders rusten en hoe zullen de toekomstige generaties bolsjewieken hem voortzetten?

Wij tweeën bijvoorbeeld behoren tot de tweede wachtsaflossing. Er is een miljoenenleger van de derde aflossing opgegroeid, jonge mensen als Kofsjof, Tanja Wasiltsjenko, Terechof of Rogof, en na hen komen de vierde en vijfde aflossing. Naar het voorbeeld van Stalin zijn wij verplicht al het beste, wat wij bezitten, af te staan voor hun opvoeding. Of je wilt of niet, eens komt de dag en het uur van onze dood, dan moeten wij de zaak in haar volle zwaarte op hun jonge schouders leggen. Het is onze heilige plicht dit zo te doen, dat zij steeds onwankelbaar, sterk en onbevreesd kunnen zijn, bereid tot de strijd voor het communisme tot de volledige overwinning! . . .

Geleidelijk aan kwamen de vrienden over dingen van het bouwobject te spreken. Hier vertegenwoordigden zij de oude generatie, op hen rustte de hoogste verantwoordelijkheid voor de mensen en hun werk. Zij spraken over de tactiek om de moeilijkheden te overwinnen, over de methodes van economische en politieke leiding over de mensen.

— Jij acht de mensen hoog en bent vol zorg voor iedereen, dat is goed, — zei Batmanof. — Maar ben jij niet al te zachtmoedig tegenover sommigen? Ik weet, dat jij denkt aan de mensen die in de oorlog omgekomen zijn en dat jouw zorg over de levenden daardoor versterkt wordt. Ook dat is juist: een of

andere middelmatige werker, of hij nu onbekwaam is of eenvoudig slordig, — het is toch een Sowjet-mens. En wij moeten hem helpen, hem steunen en opvoeden. Maar leidt dit bij jou niet tot een in wezen schadelijke toegeeflijkheid tegenover de gebreken van de mensen? Bederf jij niet menigeen met jouw medelijden?

— Noem voorbeelden, Wasili! — verlangde Zalkind. — Anders verstaan wij elkaar verkeerd en praten wij langs elkaar heen. . .

— Een voorbeeld? Jefimof. Jij hebt medelijden met hem, jij voelt je verantwoordelijk voor zijn lot, maar je komt met de kous op je kop thuis. Uit achting voor jou bemoei ik mij voorlopig niet met de zaken van de derde post, laat die post maar jouw beschermeling zijn.

— Wat vind jij fout in mijn handelwijze?

— Een mens moet zich het recht zich leider te noemen en het te zijn, veroveren. Wat is Jefimof voor een leider? Er zijn daar honderden mensen, maar hij is zijn hoofd kwijt en weet hen niet te organiseren. Hij staat hun in de weg, omdat zij moeilijk werk verrichten moeten en een krachtige chef nodig hebben.

— De post zal spoedig geheel in orde zijn.

— Allicht. Jij hebt daar wel de kracht toe. Dat zou ook uitgesloten zijn, dat een post, die zo dicht bij het hoofdkantoor ligt, lange tijd in wanordelijke toestand zou verkeren. De orde wordt daar alleen niet dank zij Jefimof, doch veeleer ondanks hem tot stand gebracht. Ik zie reeds uit mijn gesprekken van vandaag met de post, hoe de toestand er daar zal uitzien, als wij Jefimof op zijn plaats laten.

— Hoe dan?

— Tjomkin, de secretaris van de partij-organisatie, zal de chef van de post uiteindelijk al het werk uit handen nemen. Hij heeft jouw steun gevoeld en vandaag de leiding overgenomen. En weet je, waar jouw toegevendheid toe leidt? De post komt op dreef, en Jefimof zal zichzelf een held voelen, zal zich inbeelden, dat hij het is, die de aarde om haar as doet draaien! Intussen zal hij zich in geen enkel opzicht verbeteren en steeds in naam de chef blijven. Zijn slapheid zal niet verdwijnen en bij de eerste ernstige beproeving aan de dag treden. Veronderstel eens, dat jij, wanneer het bouwobject gereed zal zijn, overgeplaatst wordt naar een ander, een moeilijker. Wat moet onze arme Jefimof dan beginnen, wanneer jij hem niet meer ter zijde staat. Wie zal hem dan ontzien en bereid zijn hem op sleeptouw te nemen?

— Stel jij voor hem af te zetten?

— Ik stel voor hem een andere plaats in het leven te vinden.

Wij hebben Rogof, Kofsjof en anderen geholpen een passende plaats te vinden. Jij hebt gezegd, dat hij op de fabriek goed werk leverde. Laten wij hem dan weer naar een fabriek sturen. Of laten wij hem overplaatsen naar een andere post, waar een krachtige en bekwame chef de leiding heeft en waar een harmonisch collectief werkt. Wij zouden hem desnoods onder Pankof kunnen laten arbeiden.

— Goed, Wasili, — zei Zalkind, — Ik zal er over denken. Ik ben ook reeds op de gedachte gekomen, Jefimof naar een fabriek, naar Terechof te zenden. Maar eerst moet ik mij er van overtuigen, dat Jefimof zich als chef van de post niet verbetert. Geef mij wat tijd, ik zal de kwestie wel oplossen. . . .

— Uitstekend. Ik zal blij zijn, als jij gelijk hebt.

Batmanof stak een nieuwe sigaret aan met het peukje van de vorige. Zalkind stond van zijn harde stoel op en ging op de sofa zitten. Hij begon te voelen, dat hij een hele tijd niet geslapen had.

— Nu kom ik, vriend Wasili, met een verwijt aan jouw adres op de proppen, om zo te zeggen: uit wraak, — zei Zalkind. — Ben jij niet al te hard en onverbiddelijk in de omgang met mensen? Oefen jij niet soms een al te sterke druk op hen uit? Zou je niet wat zachter, wat vriendelijker dienen te zijn? Ik begrijp nog je strenge, soms onvermurwbare veeleisendheid jegens het kantoorpersoneel, jegens de afdelingschefs, maar wanneer jij evenzo optreedt tegen de bouwarbeiders, dan is het mis. Nu kom je nog weinig met hen in aanraking, omdat je de hele dag in je kantoor zit. Binnenkort zul je voor lange tijd te midden van hen moeten leven en werken. Zul je dan de sleutel tot hun hart weten te vinden?

— Wij zullen zien. Jij trekt voortijdige conclusies, zonder dat je enige feiten hebt.

— Mogelijk, ik wil nog niets met zekerheid beweren. Onze afdelingschefs zijn toch ook mensen. Jij hebt orde geschapen in onze staf, hem opnieuw opgebouwd, ieder op de juiste plaats gesteld, — denk niet, dat ik dat niet zie. En toch moet je trachten iets hartelijker te zijn. Wanneer jij soms met iemand praat, zie ik, dat hij letterlijk gebukt gaat onder jouw vermaningen. Je doelbewuste streven en energie zijn goed, maar je moet de mensen, die nog niet zo hebben leren werken, als jij wel zou willen, daarmee niet verdrukken.

— Je hebt mij als een tyran afgebeeld, — zei Batmanof somber. — Geef jij voor de duidelijkheid ook een voorbeeld. Wiens ruggegraat heb ik volgens jou gebroken?

— Die van Liebermann. Hij is toch ook een mens, al mag ik

hem, eerlijk gezegd, niet. Altijd verlaat hij zwaar beledigd jouw kantoor. Is het nodig, zo'n druk te oefenen? Ik heb trouwens toch de indruk, dat er in jouw woordenboek wat erg weinig vriendelijke woorden staan. Tot vandaag de dag kan ik niet vergeten, hoe jij vorige week Kofsjof afgesnauwd hebt. Kan dat niet wat minder? Jouw ontevredenheid ging eigenlijk uit naar de hoofdingenieur, maar je vond het pijnlijk hem uit te schelden. En toen heb je je hele sarcasme in al zijn omvang maar over deze brave jongeman uitgestort. En het gesprek, dat je gisteren met Gretsjkin had? Wat zag hij er zielig uit! Hij zwoegt voor vijf, je kunt het best eens door de vingers zien, wanneer hij iets verzuimt. Vandaag heb je Gretsjkin en Kofsjof opgejaagd. Ze zullen nu nog wel druk aan het werk zijn. . . . Waarom heb je je niet in hun situatie ingedacht, kameraad directeur? Zij hadden vanavond stellig ook een beetje feest willen vieren. Gretsjkin heeft een hele kolchoz thuis. Ik kan mij voorstellen, hoe zijn vrouw en kinderen de hele dag vergeefs op hem hebben zitten wachten.

— Jij hebt mij in een mildere stemming gebracht, Michaël, — zei Wasili Maximowitsj. Zijn gezicht had inderdaad een mildere uitdrukking gekregen. — Je zult echter moeten toegeven, dat dit kleinigheden zijn en dat ik in grote lijnen toch gelijk heb. Jij kunt mij heus niet zachtaardiger en vriendelijker maken dan ik al ben. Mijn strengheid maakt mijn goedmoedigheid toch niet geheel onzichtbaar? Jij hebt zo roerend over Gretsjkin en Kofsjof gesproken. Al sla je mij dood, ik kan hun de kleinste nalatigheid niet vergeven. Er hangt nu zo veel van hen af! Bovendien kunnen zij wel tegen een stootje. Gretsjkin maakt zich weliswaar zenuwachtig, Aljosja daarentegen glimlacht, wanneer hij op zijn kop krijgt. Mij heeft die glimlach van hem zelfs wel eens kwaad gemaakt. „Wat valt er hier te lachen? U moet luisteren en alles goed in uw oren knopen,” — zeg ik hem, waarop hij mij recht in de ogen kijkt en antwoordt: „Dat doe ik ook, al krijg ik mijn oren niet in de knoop. Ik moet er om lachen, dat u zo kunt foeteren. Dat blijft een mens bij! Wanneer je er zo van langs krijgt, zie je beter je eigen gebreken, die je vroeger nooit had opgemerkt. . . .” Jij hebt mij een verwijt gemaakt, en dat zal ik niet vergeten, dat beloof ik je. Er is overigens wel een middel om uit te maken, wie van ons gelijk heeft. Je moet eens met Gretsjkin en Kofsjof over mijn tyrannie, sarcasme en andere gruweldaden praten. Kies een geschikt moment uit, wanneer zij rood en bezweet uit mijn werkkamer komen en knoop voorzichtig een gesprek aan. Wanneer zij zich

gaan beklagen, zal ik een vriendelijk woord of iets in die trant trachten te vinden.

— Het valt mij op, dat jij Liebermann links laat liggen.

— Laat de kwestie Liebermann maar even rusten. Jij hebt Jefimof voor je rekening genomen, ik neem Liebermann voor de mijne. Ik zal je zeggen, dat dat geen gemakkelijk heerschap is, het is ongelukkig, dat zijn levensloop minder eenvoudig is dan die van Jefimof. Overigens is Liebermann ook geen zwak poppetje, zijn ruggegraat breek je zo maar niet. Met mijn hulp is hem in sommige opzichten een licht opgegaan, maar er zijn nog veel dingen, die hij niet ziet. Ik wil hem meenemen naar het traject, dan komt hij tenminste eens onder de mensen.

— Het zou geen kwaad kunnen, hem eerst met Fedosof te verzoenen, — lachte Zalkind.

... Het nachtelijk gesprek der beide leiders van het bouwbedrijf stakte geen ogenblik. Zij disputeerden en werden het eens, herinnerden aan fouten, die zij bij elkaar waargenomen hadden en wisselden zonder schroom scherpe woorden. Zij voelden zich verbonden door wederzijds begrip en die ware vriendschap, waarop zelfs door de meest genadeloze openhartigheid geen schaduw werd geworpen.

— Het organisatorische gedeelte van het bouwbedrijf hebben wij achter de rug, — zei Batmanof. — Ons collectief kan zonder angst zijn krachten te overschatten tot de aanval overgaan. Nu moet al onze aandacht niet op het hoofdkantoor, maar op de posten gericht zijn. ...

— Ik geloof, Wasili, dat wij vandaag, evenals overal, de mobilisatie van arbeidskrachten, waarover kameraad Stalin sprak, hebben beëindigd. Is het niet zo?

... Nauwgezet als hij was, bracht Zalkind voor de tweede maal de sigarettenpeukjes weg, die reeds uit de asbak op het tafelkleed vielen.

— Laten wij een glas thee drinken, — zei Batmanof. — Wij hebben samen naar hartelust gepraat en allerlei onderwerpen behandeld.

— Heb je niets meer op je hart? — vroeg Zalkind. — Ik geloof dat jou iets dwars zit. ... Jij hebt beloofd openhartig te zullen zijn. ... Of wil je het mij niet toevertrouwen?

— Jou ontgaat niets, — mompelde Batmanof. Hij liet zijn grote hoofd hangen, als viel het hem moeilijk het recht op te houden.

Ongerust geworden, liep Zalkind met onhoorbare passen naar de sofa en ging zitten.

— Jou kun je alles toevertrouwen. Jij bent het geweten zelf.

— Batmanof stond op en woelde met zijn hand door zijn haar. — Dikwijls moet een mens zijn verdriet en zijn zwakheden verbergen. De een wordt gesterkt door trots. Een ander gelooft niet in de oprechtheid der mensen. En leiders en commandanten zijn eenvoudig genoodzaakt in hun eentje hun zwakheden en hun smart te overwinnen. Een leider is, afgezien van al het andere, een man met een vaste wil, hij moet sterker zijn dan de mensen, die hij onder zich heeft. En wanneer hij lichamelijk of geestelijk gewond is, dient hij zijn pijn te verkroppen en niet te tonen. Een verstandig commandant zal, wanneer hij in de strijd gewond is, het niet uitschreeuwen van pijn, als hij even kan, en zijn soldaten niet laten blijken, dat hij gewond is. Denk aan Bagration: hij was dodelijk gewond, maar hij had geestkracht genoeg, zijn lichamelijke zwakte op de achtergrond te drukken. . . .

— Bedaar, Wasili, en ga alsjeblieft zitten. Mijn nek doet gewoon pijn, zo moet ik steeds mijn hoofd naar je omdraaien, omdat jij voortdurend heen en weer loopt, — zei Zalkind klaaglijk.

Batmanof ging zitten.

— Ik ben geen regimentscommandant, geen historische figuur — denk niet, dat ik uit eerzucht vergelijkingen maak. Ik ben de directeur van een bouwbedrijf, zoals er velen zijn. Maar toch heb ik de verantwoordelijkheid voor een grote zaak en voor een paar duizend goede Sowjet-mensen. Heb ik het recht hun mijn wonden te tonen en te kreunen van pijn? Natuurlijk heb ik dat niet! Wat zou ik voor een directeur zijn, als ik mij in zo'n moeilijke tijd tegenover hen slap en lijdend zou tonen! Zij moeten in mijn kracht geloven, ik ben hun steun in deze zware ogenblikken, zij mogen geen medelijden met mij hebben.

Batmanof stond weer op, hij kon niet stil zitten.

— Ik heb niet het recht mijn wonden te tonen en door mijn zwakheid de mensen te deprimeren. Goed. Maar ook al schreeuw ik het niet uit en klaag ik niet als een kind of een vrouw, houdt dat toch nog niet in, dat ik de pijn niet voel. Mijn wonden branden, en zij zijn van zo'n aard, dat geen enkel geneesmiddel ze kan verzachten. Ik zie een vraag in je ogen: „Wat scheelt hem ineens? Wat is er aan de hand?” Ik moet eenvoudig mijn hart uitstorten, al wat zich in mij heeft opgehoopt. Stel je voor, dat je pijn aan je arm hebt, dat je er reumatiek in hebt of een andere kwaal, hij doet pijn en steekt, het is niet om uit te houden. En jij loopt er mee door de kamer te zwaaien, hoewel je zelf geen hoop koestert, dat dat helpt. — Batmanof liep inderdaad zwaaiend met zijn arm door de kamer. — Mijn arm doet

geen pijn, beschouw het maar zo, dat ik met mijn pijnlijke ziel vóór jou loop te zwaaien. . . . Ik weet, dat jij mij niet helpen kunt. Maar „stel je in op mij”, zoals Majakofski gezegd heeft.

— Wat is er gebeurd, Wasili? Ik begrijp je niet. — Zalkind sprong opgewonden van de sofa op, maar hield zich in en ging weer zitten. — Jij hebt mij met deze inleiding helemaal van streek gebracht! Wat voor ramp heeft jou getroffen?

— Ik zal alles zeggen, heb nog even geduld. Onlangs ben jij hier bij mij gekomen en hebt afkeurend rondgekeken: „Jij leeft niet goed, Batmanof. Eenzaam als een wees!” Nee, ik leef niet goed. Ik ben meer dan eens van plan geweest, iemand van de alleenwonenden in huis te nemen. Maar toch heb ik het niet gedaan, want ik hoopte, dat ik hier in dit huis eens met mijn gezin zou wonen. Gezin, hoor je?

Batmanof liet zich zwaar op een stoel vallen, die kraakte onder zijn gewicht. Hoe sterker iemand is, des te bitterder zijn voor hem de minuten van zwakheid. Zalkind kreeg een prop in zijn keel, toen hij naar zijn makker keek, hoe deze met gebogen hoofd en gesloten ogen daar zat, met heel zijn hart wilde hij hem helpen. Maar hoe? Daar Wasili Maximowitsj zelfs in zijn zwakke ogenblikken sterk was, had hij geen behoefte aan woorden van troost. Van de brief, die de directeur ontvangen had, wist Zalkind niets af.

— Je zult zeggen: draag je leed. Meer kun je niet verzinnen, ik weet het. Maar hoe kan ik het leed dragen, ik, wie het leven geleerd heeft te strijden? Je leed dragen, dat wil zeggen: niets er tegen doen, dat is hetzelfde als wanneer je een wond ziet bloeden en het bloed niet tracht te stelpen. Ik moet altijd, onder alle omstandigheden, actief zijn, hetzij voor mijzelf hetzij voor de gemeenschap. Maar wat kan ik ondernemen, waarmee kan ik mijzelf helpen? Met niets! — Hij hief zijn hoofd op en keek Zalkind aan. Zijn asgrijze haar viel steil over zijn voorhoofd, wat Batmanofs gezicht een ongewone uitdrukking gaf. — Tijdens ons telefoongesprek voelde ik, dat jij geen lust had mee hierheen te gaan en je mij bij jou thuis wilde uitnodigen. Ik huiverde. Want ik weet, hoe een warm nestje jij hebt, en ik wil, ik kan nu niet het geluk van een ander gezin zien! Waar heeft een man als ik een gezin voor nodig? Ik zit tot over mijn oren in het werk en kom slechts voor een uur of vijf, zes thuis, alleen om te slapen. Maar voor deze paar uren heb ik des te meer behoefte aan mijn gezin, ook al moppert je vrouw, dat je zo laat thuis komt en al slapen je kinderen reeds; dan kun je tenminste zwijgend bij hun bedje staan, glimlachend en opademend van geluk. . . .

Batmanof wierp met een plotseling en heftig gebaar zijn haar achterover en haalde moeilijk adem.

— Kan ik zeggen, dat ik het naar behoren heb gewaardeerd, dat ik een gezin had? Ik beken eerlijk, dat ik het nauwelijks beseft heb! Thuis had mijn vrouw om mij heen een tere en liefderijke omgeving geschapen, zij gedoogde zelfs niet, dat er maar een vlieg boven mijn hoofd gonsde, wanneer ik sliep. Zij zorgde er voor, dat al mijn wensen vervuld werden. . .

Zijn mond was uitgedroogd, en hij nam gretig een teug uit zijn glas thee.

— Jij geselt jezelf uit alle macht, — bromde Zalkind ontevreden. — Jij hebt allerlei onzin over jezelf verteld. Maar ik ken je wel beter.

— In hemelsnaam, Michail, je hoeft Batmanof niet tegenover zichzelf te verdedigen! — riep Wasili Maximowitsj uit. — Allerlei herinneringen komen in mij op: hoe dikwijls wij afscheid van elkaar genomen hebben en gescheiden hebben geleefd. Ik heb hen op de Krym achtergelaten. Had ik hen dan niet kunnen meenemen en hier de genezing van mijn zoon kunnen verzorgen? Het is mijn verdiende loon: ik heb mijn gezin niet naar behoren gewaardeerd, ik heb het te laat leren waarderen. . . .

Batmanof veegde zijn voorhoofd met zijn hand af en herinnerde zich:

— Ik zal je iets laten zien. Een gedicht. Het is zo'n blauw boekje. — Hij ging naar de slaapkamer en kwam met het boekje terug. — Dit zegt de dichter Sjtsjipatsjof:

De liefde moet men leren minnen
En dieper minnen, alweer aan
't Is niet op bankjes, luw van zinnen
Samen te staamlen in de maan.
't Is alles: 's levens zon en duister
Die men het schoonst tezamen deelt;
Liefde is het lied waarnaar men luistert,
Maar 't valt niet licht, aler men 't speelt. . . .

Batmanof ging vermoeid zitten en legde het boekje weg.

— Jij hebt het lied leren spelen, maar ik niet. Dit heeft ieder fatsoenlijk man, zoals jij ook: een trouwe vrouw, die je haar leven lang bemint, en kinderen.

— Jij hebt toch ook een goede, trouwe vrouw en een zoon. Zij zullen heus nog wel eens hierheen komen en dan kunnen jullie naar hartelust samen zijn! — zei Michail Borisowitsj.

— Houd op! — riep Batmanof uit. — De eenzaamheid heeft

mij gek gemaakt en ik heb de hele tijd gewacht, tot zij zouden komen. Zij komen niet, Michail. Zij komen niet. . . .

— Hoe weet je dat?

— Kostja is dood. . . . Hij is dood. . . . Ik heb hem er niet voor behoed, ik heb hem. . . . er niet. . . . voor. . . . behoed. . . . Anna is alleen. . . . En zij schrijft mij niet. . . .

Hij had deze woorden nauwelijks hoorbaar uitgebracht, en liet zijn hoofd op tafel vallen. Zalkind zat een ogenblik als vastgenageld. Toen trad hij op Batmanof toe en legde zijn hand op diens schouder:

— Ik kan je niet troosten, en dat wil ik ook niet. Je zoon breng je ook met woorden niet tot het leven terug. Maar Anna mag je niet aan haar lat overlaten. Zij houdt van jou en moet hierheen komen. Het is goed, dat jij de grote waarde van een gezin nu sterker hebt gevoeld. Ik geloof, dat jij je lied nog wel zult leren spelen, mijn beste kameraad. . . .

Wasili Maximowitsj hief het hoofd op en keek Zalkind met droge, verdrietige ogen aan.

— Krop je verdriet niet op, — ging Zalkind voort. — Sluit je nu niet in jezelf op. Je moet met open hart leven. Ga zo vlug mogelijk naar het traject en zoek nauw contact met de mensen. Je denkt toch niet, dat de mensen je minder zullen achten, wanneer zij van je ongeluk horen? Zij zullen nog meer vertrouwen krijgen in jou en in jouw kracht! . . .

Batmanof stond op en omarmde Zalkind onhandig, terwijl hij zijn gezicht van hem afwendde. Een ogenblik bleven zij zo staân: de kleine Zalkind en de stoere Batmanof, die uiterlijk zo verschilden. Toen liep Wasili Maximowitsj met haastige passen naar zijn slaapkamer en sloot de deur achter zich.

Alleen gebleven, ijsbeerde Zalkind lange tijd door de kamer, met in zijn mond een sigaret, die voortdurend uitging. Hij telefoneerde naar huis en vertelde, waarom hij bij Batmanof gebleven was. Als antwoord zuchtte Polina Jakowlewna slechts: „Ach. . . .” De partij-organisator ging bij de radio zitten en draaide net zo lang aan de knoppen, tot hij, boven het rumoer van de woelige wereld uit, Moskou doorkreeg: de omroeper las de rede van Stalin voor.

Zalkind ging op de sofa liggen, dekte zich met zijn bontjas toe en luisterde. Door het raam kroop, als een grijs konijn, de schuchtere winterse ochtend naar binnen.

TWEEDE DEEL

EERSTE HOOFDSTUK

Twee mannen op de ski

Bij het kriecken van de dag kwam Alexej bij Beridze; deze was reeds geheel reisvaardig en deed juist zijn rugzak op. Zij keken elkaar onderzoekend aan en stonden op het punt te vertrekken, toen Olga Rodionowa uit haar kamer kwam en hen staande hield. Zij kneep haar slaperige ogen toe, keek beiden recht in het gelaat en voelde hun de pols.

— Hebt u mijn reisapotheek ingepakt? — vroeg zij Beridze.

— Natuurlijk. Maar met één geneesmiddel bent u wat al te zuinig geweest — glimlachte Georgi Dawýdowitsj. — Het zou geen kwaad kunnen, iets meer voor de inwendige mens mee te geven.

— Ja, spot u er maar mee! — zei Olga verwijtend. — Ik maak mij erg bezorgd om u. Alexej is een sportsman, die is er aan gewend. — Zij keek met behagen naar de breedgeschouderde Kofsjoj, die er zelfs in zijn gewatteerde costuum fier uitzag. — Tien dagen op de ski — dat is niet voor de poes. Oversehat u uw krachten niet?

— Wees gerust, mijn dokter in fluwelen peignoir, de tocht zal mij goed doen, — antwoordde Beridze enigszins geprikkeld.

— Wanneer wij terug zijn, moet u maar aan Alexej vragen, of ik bij hem achtergebleven ben of niet.

— Wilde u mij niet een brief voor Rogof meegeven? — bracht Kofsjoj in herinnering.

Olga werd verlegen:

— Ik heb hem niet geschreven. Ik kan alleen recepten schrijven. Brengt u hem maar mondeling over, dat ik vaak aan hem denk, nu hij weg is, en dat ik er naar verlang hem te zien. Maar hij moet het niet zo opvatten, dat ik hem hier roep. Anders komt hij als een orkaan aansuizen! — Zij schoot in een lach: blijkbaar

stelde zij zich concreet voor, hoe Rogof kwam aanvliegen.

— Is dat alles? — vroeg Alexej. Zij knikte bevestigend.

— Olja! Oljenka! — riep Serafima uit de keuken. — Ik had helemaal vergeten, dat ik hier nog een pakketje voor Tanja heb — pirgos en pelmenen. Alexej Nikolajewitsj, u wilt ze wel meenemen, hè?

Er zat voor Kofsjoef niets anders op dan zijn rugzak open te maken en de goede gave er in te stoppen.

— Meenemen kan ik ze wel, maar ik sta er niet voor in, dat Tatjana ze van mij krijgt, — zei hij gekscherend, en hij zwaaide de rugzak op zijn rug.

Olga liet de ingenieurs uit; op de drempel van de voordeur bleef zij staan, als verwachtte zij, dat zij zouden terugkeren. Er was plotseling een gevoel van weemoed en onrust over haar gekomen. De aanwezigheid van de steeds opgewekte en levenslustige Beridze in huis had een kalmerende invloed gehad. Alexej was voor haar een vertrouwde vriend geworden, van wie zij op aan kon; de omgang met hem was gemakkelijk en eenvoudig. Nu was haar huis verlaten geworden....

Olga's blik viel op de koffer, die Chmara gebracht had. Sedert die vreselijke dag had zij hem niet aangeraakt, hoewel hij haar de gehele tijd voor ogen had gestaan en haar geen rust gegund had. Met beklemd hart, met een gemengd gevoel van wantrouwen, opwinding en bijna fysieke pijn, maakte Olga de koffer open. Ja, dit waren Konstantins spullen; zijn geheel gekreukelde pak, zijn ondergoed, dat zijzelf nog in Roebezjansk gekocht had, zijn scheergerei, ruige handdoeken, en helemaal onderop een paar dikke schriften, volgeschreven met zijn grote, slordige handschrift. Alles doordrongen van de lucht van zijn tabak.

Bleek, met gesloten ogen en willoos afhangende armen zat Olga op de vloer, temidden van overal rondom haar verspreide voorwerpen. Al waren zij levenloos, zij spraken haar met verschillende stemmen van de man, die zij liefgehad en met wie zij enige jaren samen geleefd had. Op haar verzoek hadden Zalkind en Kofsjoef navraag gedaan en een officiële bevestiging gekregen, dat de arts Konstantin Andrejewitsj Rodionof inderdaad in levensgevaarlijke toestand uit de trein was gehaald, overleden was en in Tajsjet begraven lag.

Nu had zij gewetenswroeging wegens haar slechte houding tegenover haar man. Gelijk vele anderen was ook hij niet vrij van gebreken geweest, maar welk recht had zij gehad hem zo snel en lichtvaardig haar rug toe te keren? Juist toen hij haar steun nodig had, toen zij Konstantin rustig en zonder zich kwaad

te maken had moeten leiden en richten, had zij hem eenvoudig afgestoten en hem het huis uit gejaagd. En zelfs toen het goede in hem de overhand had genomen en hij met eerlijke bedoelingen naar het front ging, had zij hem niet geloofd, had zij hem van bedrog beschuldigd!

Olga bladerde de schriften door, zonder te zien wat er in stond; de regels vloeiden samen tot louter paarse vlekken. Zij schaamde zich, dat zij in deze dagen aan Rogof kon denken en zelfs niet schroomde met anderen hierover te spreken. In een onbezonnen opwelling stond zij van de vloer op en snelde met de schriften in haar hand naar de voordeur om Alexej in te halen en hem op het hart te drukken, dat hij Rogof niets over haar mocht vertellen, geen woord! Dat was allemaal schandelijk, lichtzinnig en lasterlijk jegens de dode.

... Kofsjof en Beridze zaten half-liggend op een hoopje hooi in de bak van een vrachtauto, die over de Adoen voortsnelde. Boven hen floot een ijskoude wind. Zij hadden besloten tot de dichtstbij gelegen post in de buurt van de Nanajse nederzetting Nampi te rijden en reeds daar de ski's onder te binden. Naast hen zat Zalkind, met zijn rug naar de wind. Hij was op weg naar de dicht bij Nampi gelegen olieraffinaderij en was voor de gezelligheid in hun wagen komen zitten. De partij-organisator was uitstekend geluimd, hij vertelde blij nieuws: morgen zou de montagefabriek voor vrachtauto's te Nowinsk in gebruik genomen worden; zijn zoon Ljonka was van de zeereis teruggekeerd en had een telegram gezonden, dat hij met kort verlof thuis kwam.

— Ik herhaal jullie, wat Batmanof gisteren heeft gezegd! — schreeuwde Zalkind, terwijl hij zich naar de ingenieurs toe boog. — Laten jullie je niet ophouden! Op elke post zullen jullie overstelpt worden met duizenden vragen. Denkt er om, dat jullie je niet laat binden en je niet van het hoofddoel, voor alle vraagstukken van het project een definitieve oplossing te vinden, laat afleiden.

Bij de olieraffinaderij, die over een geweldig plateau op de oever van de Adoen lag uitgespreid, stapten zij uit. Vlak bij blauwde de wand van de geheimzinnige, stille tajga.

— Vreemde burenen — deze onbetreden wildernis en de fabrieken, de laatste uiting van de techniek der twintigste eeuw! — zei Zalkind. — Een ongewoon schouwspel nietwaar, Alexej?

De partij-organisator en de ingenieurs met hun ski's op de schouders liepen langs de fabrieksgebouwen naar een open vlakte. Als schaakstukken stonden hier tientallen reusachtige, witgeverfde petroleumtanks.

— Ze zijn leeg, vermoed ik, — wees Beridze wrevelig met zijn hoofd in hun richting.

— Ja, ze zijn leeg, — zei Zalkind. — De olie, die naar de fabriek is gevoerd, zolang de Adoen nog bevaarbaar was, is reeds lang tot benzine gedestilleerd en dadelijk naar het front verzonden. Nu werken de afdelingen op een hongerrantsoen. Wat er per trein over duizenden kilometers wordt aangevoerd, verdwijnt onmiddellijk in de destilleerapparaten. — Michail Borisowitsj sprak rustig, maar toch was er iets verbitterds in zijn stem. Terwijl hij met zijn vinger in de verte wees, voegde hij er aan toe: — Op het eiland heeft zich nu een hele zee van olie verzameld, die voortdurend uit de grond wordt gepompt. Een zee van petroleum, die tot de lente ongebruikt blijft liggen!....

— Je hart bloedt, wanneer je er aan denkt, dat de motoren van tanks en vliegtuigen nu op die olie staan te wachten! — zei Alexej.

— Dadelijk word ik op de raffinaderij natuurlijk met vragen bestormd: wanneer zal er nu eens eindelijk olie uit jullie pijpleiding in onze lege tanks stromen? Wat moet ik daarop antwoorden, kameraden ingenieurs? — vroeg Zalkind gekscherend.

— Antwoord dan, dat wij daar ook vol verlangen naar uit zien. Wij denken aan niets anders. — Beridze keek de partijorganisator ernstig aan.

Het eindeloze firmament was in een wittig waas gehuld. De zon stond aan de hemelkoepel als een doffe, matte vlek, waarvan de rand vagelijk de kleuren van de regenboog had. Hemel en aarde waren tot eenzelfde grauw samengesmolten. Slechts de rivier tekende zich af als een in de grond gegraven goot, die zich tot in de vage eindeloosheid uitstreckte. In deze richting stonden de ingenieurs en de partijorganisator nu te kijken.

— Het wordt een zonnige dag, dat treffen jullie, — zei Michail Borisowitsj. Zij stonden een ogenblik zwijgend. — En nu op pad, kameraden ingenieurs, in alle vier windrichtingen, — lachte Zalkind en hij gaf Kofsjoj zacht een tikje op de rug.

Dit was als het ware het signaal. Alexej zwaaide zijn armen achteruit, boog even door zijn knieën en gleed de glooiende helling af naar de rivier. Beridze knikte Zalkind toe en ging Kofsjoj achterna.

— Goede reis! Komt gauw terug, beste vrienden! — riep de partijorganisator, toen beiden, op het ijs van de rivier aangekomen, zich tegelijk naar hem omdraaiden.

Weldra verdwenen hun donkere gestalten in de verte. Zalkind keek naar de zon, die er uitzag als een vetvlek op een vel papier, en ging naar de raffinaderij.

In de twee uur, die hij daar doorbracht, lieten de skiërs Nowinsk ver achter zich. De zon begon door de wazige sluier van de hemel heen te dringen. Zij nam geleidelijk in kracht toe en in een onbewaakt ogenblik schoten haar stralen door een opengebroken luik in de nevel. Rondom werd alles helder en fonkelde op.

De zon begeleidde de ingenieurs ook de tweede, de derde, en de vierde dag. Eerst vonden zij, dat zij zelfs al te kwistig op de rivier straalde, hun ogen deden pijn van het felle licht. Later wenden zij aan dit constante schijnen, evenals aan de ononderbroken tocht. Vele malen staken zij de Adoen over, zij onderzochten alle bochten, zijarmen en tussenstromen, op beide oevers beklommen zij hoogten en daalden van steile hellingen af. Zij bezochten alle nederzettingen en stelden de bewoners diepgaande vragen over de gedragingen van de rivier, over haar grootste overstromingen. Met de hulp van arbeiders op de posten maten zij tientallen malen de dikte van het ijs, de diepte van de rivier en de snelheid van de stroming. De aantekenboeken der ingenieurs vulden zich met notities en over de topografische kaarten liepen kriskras verbeteringslijnen. Nu konden zij zelf elke meter van het nieuwe traject bekijken en uitmeten, en zich er van overtuigen, dat de bouwers zich geheel op de linkeroever geïnstalleerd hadden en de gedachten aan de rechteroever uit hun hoofd hadden gezet.

De hoofdingenieur en zijn plaatsvervanger wisten heel goed, dat zij zich moesten haasten. Batmanof had hun slechts weinig tijd gegeven, en zij deden hun best het hoofddoel niet uit het oog te verliezen. Maar het leven op de posten nam hen volkomen in beslag. Elke keer kostte het hun grote moeite zich van een post los te rukken om naar de volgende te gaan.

Op de derde post waren zij een hele dag in touw om de onenigheden tussen Jefimof en Tjomkin te beslechten. De secretaris der partij-organisatie beweerde, dat Jefimof op de linkeroever weer even lustig zijn bureaucratische methoden invoerde.

— U moet eindelijk inzien, dat wij geen rijksbureau of fabrieksdirectie zijn, maar een bescheiden productie-eenheid van het bouwbedrijf, — betoogde Tjomkin, nijdig op zijn zachte stem, terwijl hij Jefimof vertoornde blikken toewierp. — Wij moeten zoveel mogelijk in de buurt van de bouwobjecten blijven, maar u wilt weer het hele administratieve en technische apparaat om u verzamelen. De opzichters en bouwleiders zijn een paar maal per dag gedwongen zich van het werk los te rukken en naar de staf te snellen, omdat u hen oproept. Nekrasof heeft vandaag weer geklaagd, dat u hem de bakkerij

en de elektrische centrale niet laat voltooiën, dat u voortdurend arbeiders van het werk weghaalt om het kantoor te bouwen — dat vindt u het belangrijkste. Dat lijkt toch nergens naar!

Beridze stond geheel aan de zijde van Tjomkin en hij belde Batmanof op om met hem te bespreken, welke organisatorische maatregelen er op de derde post genomen moesten worden. De directeur luisterde aandachtig zijn hele verhaal aan en zei toen, dat Zalkind zich met de derde post zou bezig houden. Wasili Maximowitsj was zeer slecht te spreken over het oponthoud der ingenieurs op de post.

— Er is vandaag een telegram van Doedin en Pisaref gekomen, — zei hij. — Ze hebben Groebki's memorandum ontvangen en ontbieden ons allen om het protect onder de loupe te nemen. Ik heb beloofd over tien of twaalf dagen in Roebezjansk te zijn, maar nu zie ik, dat jullie pas over een maand of twee in Nowinsk terugkeren. Ik geloof, dat ik jullie achterna zal moeten komen om jullie in je rug te porren.

Na deze vermaning haastten de ingenieurs zich en haalden in een ononderbroken skitocht van een etmaal langs het traject, waarbij zij zich slechts met onderzoekingen bezig hielden, de verloren tijd in. Op de vierde post was het Melnikof, die hen opnieuw wist af te leiden. Op voorstel van twee timmerlieden, de gebroeders Pestof, was men hier proefnemingen begonnen, gebouwen te monteren uit standaardonderdelen. Samen met Melnikof begaven Beridze en Alexej zich naar de plaats, waar dit geschiedde.

Op een vlak bouwterrein bij de weg lagen stapels gelijkvormige balken, schoren, planken, venster- en deurlijsten, die van te voren op de houtzagerij waren klaargemaakt. De brigade van Fjodor, de oudste der broers, een dikke, donkerharige man, legde de onderdelen klaar, terwijl de magere en stroblonde Semjon Pestof met zijn brigade de barak monteerde. Beide broers volgden het tempo van het montagewerk op hun horloges: voor het bijschaven en het bevestigen van elke bank was een streng tijdslimiet gesteld. De arbeid verliep vlot, de wanden van gladgeschaafde witte balken verrezen in een oogwenk. Beridze had belangstelling voor de Pestofs, gaf hun hier en daar raad en beloofde de montagebouw van houten gebouwen ook op andere posten in te voeren.

— Blijft u hier overnachten? — trad Melnikof op de hoofd-ingenieur toe.

Georgi Dawydowitsj keek Alexej verbouwereerd aan: zij hadden de gehele dag op de post doorgebracht en niet bemerkt, hoe de avond viel.

De volgende dag passeerden Beridze en Kofsjof de grens tussen de vierde en de vijfde post, welke aangegeven werd door een eenvoudige houten boog, waartegen het kleine huisje van de controle- en expeditiewacht stond aangeleund. De vijfde sector gold als de laatste der nabij gelegen en als de eerste der verre posten op het traject. Hier zwaaide Rogof de scepter.

De skieërs waren reeds vóór het aanbreken van de dag op pad gegaan; snel gleden zij voort op de weg, die in het heldere maanlicht over het ijs van de Adoen kronkelde. De stomme, in dikke winterpelzen gehulde bomen langs de oevers schenen achteruit te snellen. Het donkerblauwe baldakijn van de hemel begon in het Oosten te gloren. Een lichtblauwe streep kreeg een rose kleur en vlamde weldra hel op. De sterren doofden snel en verwenen in de diepte van de hemel. De maan werd mat en hing, toen de schijf van de zon langzaam oprees, als een kleine, zilveren haak in de lucht. De zon was ongewoon groot en bloedrood; dan kromp zij samen en werd geel. De hemel kreeg een vale tint. Tot ver in de omtrek werd alles licht en doorzichtig. Op de ijsspiegel van de Adoen zette zich de rijp in ontelbare kanten kristallen vast. De zonnestralen straalden daarover in een spel van bonte kleuren.

— Kijk, het is net, of er op de bodem van de rivier diamanten bloemen groeien! — zei Alexej verrukt tot Beridze, die ook genoot van het geglinster der ijskristallen.

Hier verwijderde het traject zich van de rivier om een keten nauw opeengedrongen bergtoppen uit de weg te gaan. Toen zij dichterbij kwamen, ontwaarden zij een grote vogel, die laag boven een open veld vloog en vreemde, scherpe wendingen maakte. Beridze schoot in een lach: de gevleugelde rover achtervolgde een haas. Het nauwelijks zichtbare, grijze diertje rende kriskras over het veld, in doodsangst voor de over de sneeuw glijdende schaduw van zijn vervolger. Beridze verjoeg de vogel met een schot uit zijn pistool. De haas stoof weg en verdween achter een heuvel.

— Nou en jij hebt nog wel geklaagd, dat er hier mijlen in de omtrek geen levend wezen is! Wacht maar, wij vinden nog wel een berenhol ergens in een open stuk woud!....

Zij verminderden vaart. Beridze begon van de tajga te vertellen en herinnerde zich, hoe hij tijdens zijn onderzoekingen meermalen in zulke oerwouden was terecht gekomen, dat hij reeds de hoop had opgegeven er nog uit te komen en afscheid had genomen van het leven.

— Eerst begreep ik niet, waarin de tajga verschilt van een gewoon woud in Midden-Rusland, — zei Alexej. — Natuurlijk zijn hier andere boomsoorten: olmen, fluweelbomen, Mandsjoe-

rijse eiken. En ook andere beesten — het is algemeen bekend, dat er in de omstreken van Moskou geen tijgers rondlopen. Maar daar gaat het niet om! . . . Ik heb gemerkt, dat velen de tajga naar haar buitenkant beoordelen. Maar je kunt haar slechts werkelijk begrijpen, wanneer je in haar binnenste doordringt, wanneer je, om zo te zeggen, in haar klauwen valt. Zo zijn wij in de herfst van de rechteroever af diep de tajga ingegaan. Dit is toch geen woud, zoals wij ons dat gewoonlijk voorstellen, maar een oer-wildernis van bonte vegetatie! Overall staan er reusachtige, kale stammen, die tot de top met onheilspellend donkergroen of zwart mos bekleed zijn. De kruinen der bomen zijn ineengevlochten en laten geen zonnestraal door; beneden heersen schemering, zwoelte en doodse stilte: geen vogels, geen bloemen, geen druppel water in de grond! Het heeft iets uit voorwereldlijke tijden over zich, toen er op aarde nog gigantische dieren als de ichtyosaurus* leefden. Deze monsters zijn reeds lang uitgestorven, maar de tajga staat er onveranderd. Zij beslaat duizenden kilometers. De bomen trotseren de eeuwen, vallen uit zichzelf van ouderdom om, en nieuwe lossen hen af. Hoeveel woeste wildernissen zijn hier niet, waar nog nooit een mens is doorgedrongen! Dit is werkelijk een ons vijandig gezinde macht, en ik ben blij, dat ik actief de strijd er tegen heb aan te binden!

Deze energieke tirade beviel Beridze.

— Mij dunkt, dat dit de juiste houding is, welke een bouwtechnisch ingenieur, die bovendien een stadsmens is, ten opzichte van de tajga moet aannemen. Maar laat het uit je hoofd, zo iets tegen de inheemse bewoners van het Verre Oosten, vooral de jagers, te zeggen: de tajga is hun heilige trots.

— Ik weet niet, waarop je hier trots kunt zijn! Je kunt toch ook niet trots zijn op de Sahara bijvoorbeeld. Je er op beroemen, dat je in de tajga een stad of fabriek hebt gebouwd — dat is heel iets anders! Nu ik zelf enig inzicht heb gekregen, vind ik het heerlijk aan Nowinsk te denken! . . . Het komt mij voor, dat men zich in onze streek al te zeer laat meeslepen door de exotiek van de tajga, door deze vreemde combinatie van de Zuidelijke Mandsjoerijse flora en de Noordelijke van Ochotsk. Men beschouwt dit als een plaatselijke bezienswaardigheid, die men hoog in ere moet houden! . . . Ik kan er nog inkomen, dat een Moskoviet, die rustig in zijn woning op de Arbat zit, in vervoering raakt bij het zien van foto's van tajgalandschappen in het tijdschrift „Ogonjok”. Natuurlijk — het is erg mooi! Maar de inwoners van het Verre Oosten weten toch zelf het allerbeste,

* Een visachtige reuzen~~ha~~gedis. (vert.)

dat de geweldige oppervlakten, waarover de eindeloze tajga zich uitstrekt, niets anders zijn dan de beruchte „witte plekken” op de landkaart. Men moet ze niet verheerlijken, maar vernietigen! . . .

Beridze floot tussen zijn tanden; zonder stil te houden, pakte hij een handvol sneeuw op en kneep die tot een bal samen.

— Wel? Nu geloof je zeker, dat ik de tajga in hart en nieren haat, nietwaar? — keek Alexej in zijn ironisch lachende gezicht. — Het kan natuurlijk schijnen, dat ik een eenzijdig oordeel vel. Maar je moet mij goed begrijpen — ik ben niet tegen de bossen, ik weet, dat zij bont, en wild, en bouw materiaal en wat al niet meer leveren! Ik ben een verwoed tegenstander van ondoordringbare oerwouden met een uitgestrektheid van duizenden kilometers. Kort geleden heb ik een paar boekjes van inheemse schrijvers gelezen; ik had ze van Zalkind geleend. Stel je voor, bijna elk boek is één hartroerend loflied op de tajga! En bij de schrijvers, die niet van hier zijn, tref je eenzelfde verheerlijking aan. Steeds weer komen ze aandragen met de wilde druif, die zich om de lariks windt, weer met allerlei vogels en wilde dieren, weer met het oeroude, primitieve leven der Golden en Oedegejers, en met kano's van uitgeholde boomstammen en van berkenschors. . . . Dit alles heeft Arsenjef in zijn tijd prachtig beschreven, waarom moeten ze hem napraten? Waarom schrijven zij niet over Golden en Oedegejers, die academies hebben doorlopen en op volkomen nieuwe wijze in hun nederzettingen leven? Waarom schrijven zij geen gedichten en romans over Terechof en zijn fabriek, om maar iets te noemen?

— En deugen wij niet als helden van een roman? — vroeg Beridze spottend, en hij slingerde de sneeuwbal ver weg.

— Ik weet niet, of wij daar nu juist voor deugen. Maar ik ben er van overtuigd, dat onze olieleiding een veel geschikter onderwerp voor de literatuur is dan alle schoonheden der oeroude tajga. Ik ben voor een aanval op de tajga, op de „witte plekken”. Ik wil hierover ook in de boeken lezen! Laat iedereen maar weten, hoeveel moeilijkheden zo'n aanval de mensen baart. Voor mijn part mogen er in de boeken ook best natuurbeschrijvingen voorkomen, ik ben er alleen tegen, dat de mens in deze natuur zoek raakt als een speld in een hooiberg, of zoals wij eergisteren in deze vervloekte tajga! Volgens mij is een literatuur, waarin slechts vogels en planten voorkomen en waarin de mens ontbreekt, geen literatuur, maar phaenologie in poëzie en proza! . . .

De voetbinding aan een van Beridze's ski's was losgegaan. Hij ging op zijn hurken zitten en trok de riem aan. Alexej stond naast hem te trappelen.

— Over onze olieleiding zal ongetwijfeld een degelijk artistiek werk geschreven worden, waarin de overdracht en de ingebruikneming uitvoerig zullen zijn weergegeven, — zei Beridze, terwijl hij zijn gezicht naar Alexej ophief. — Over de ingenieurs Beridze en Kofsjoef zal stellig met geen woord gerept worden. . . . Ik ben niet eierzuchtig, Aljosja, maar soms moet ik aan een verhaal van Tsjechov denken: herinner jij je — in de trein ontspan zich een gesprek tussen een groot Russisch ingenieur en een even groot professor. De ingenieur reisde terug van een feest ter gelegenheid van de opening van een door hem gebouwde brug.

— O ja! Er was een hele troep mensen verzameld. Iedereen juichte een of ander zangeresje toe, dat ook op het feest was gekomen, — herinnerde Alexej zich. — De ingenieur zelf ging in de menigte verloren, en er was niemand, die enige aandacht aan hem schonk.

— Juist! Dat is erg onrechtvaardig. Een dergelijke onbillijkheid komt in ons leven nu niet meer voor, maar in de literatuur is zij nog steeds niet volkomen hersteld. Het gaat niet slechts om de ingenieurs, maar in het algemeen om de bouwers, die steden en fabrieken doen verrijzen en spoorwegen aanleggen. Jij hebt gelijk: er bestaan bitter weinig boeken over deze mensen. Het hele Verre Oosten is één complex van nieuwe bouwobjecten, maar de mensen, die ze oprichten, hebben nog geen passende plaats in de literatuur gekregen. Dan hebben Newelski en Moe-rawlof of Pojarkof en Chabarof veel meer geluk gehad! . . . Men zegt, dat de schrijver bij zulke moeilijke onderwerpen een afstand in de tijd nodig heeft. Dat weet ik niet. Maar ik ken en bewonder Majakofski en ik zie, dat hij het uitstekend zonder deze tijdsafstand heeft kunnen stellen! Het is misselijk je voor te stellen, hoe er in het jaar 2005 een schrijver naar het gebied van ons bouwbedrijf komt, in de „versteende rommel” gaat wroeten, in de paperassen uit de archieven neust en zijn licht opsteekt bij een stelletje aftandse grijsaards. En de schrijver van onze tijd kan er niet toe besluiten Roebezjansk te verlaten, waar hij in de bibliotheek juist het zoveelste boek over Newelski zit te schrijven.

De ingenieurs bestegen een bergtop; in de sneeuw lieten zij sporen na, die de vorm hadden van sparrebomen. Toen Alexej, die voorop ging, de kam bereikt had, zette hij zich af om van de helling omlaag te skiën. Plotseling bezweek de sneeuw onder hem, en hij voelde, dat hij in de diepte stortte. Toen viel hij op zijn zijde; er kraakte iets onder zijn dubbelgevouwen benen. Een ogenblik lag hij verdoofd. Langzaam drong het tot hem

door, wat er gebeurd was. Rulle sneeuw bedekte zijn gezicht en drong onder zijn muts, in zijn kraag en in zijn viltlaarzen. Kofsjof, die niets zag, draaide zich abrupt om om op te staan. De ski's waren aan zijn voeten gebleven; hij bond ze met grote inspanning af, en door er krachtig mee in de sneeuw te stoten, poogde hij zich een uitweg uit de compacte massa te banen. De ski's stieten tegen iets hards aan — waarschijnlijk een loodrechte rotswand.

Alexej stelde zich het profiel van de helling voor, zoals hij het vóór zijn val gezien had, en draaide zich met moeite om. Na twee of drie passen stieten zijn ski's opnieuw op een harde hindernis. Met luide stem riep hij Beridze, maar zijn roep verstikte als in een kussen: hij had onmiddellijk zijn mond vol sneeuw gekregen. Alexej werd razend en begon zich verbeteren naar de andere kant een weg te banen.

Spoedig voelde hij, dat hij het door gebrek aan lucht en door inwendige woede benauwd begon te krijgen. Dat ontbrak er nog aan: hier op zo'n krankzinnige en absurde wijze om te komen! Hij bleef een ogenblik liggen luisteren naar het bonzen van zijn hart, en dwong zich kalm te zijn. Zonder zich te haasten wreef hij zijn beijsde gezicht af en begon zich weer door de sneeuw heen te wroeten. Met handen en voeten werkend kroop hij hardnekkig voorwaarts, hield een seconde stil om op adem te komen, en kroop dan weer verder.

Opeens hoorde Alexej Beridze en tegelijk bemerkte hij, dat de duisternis rondom hem afnam; schuins drong het daglicht door de sneeuwmassa tot hem door. Uit alle macht groef hij in die richting en nog voor hij zijn dichtgekleefde ogen opende, voelde hij, dat hij zich tenslotte vrij geworsteld had.

Kofsjof was van zijn muts tot zijn viltlaarzen één klomp ijs. Beridze liep haastig op Alexej toe, hielp hem opstaan en begon energiek de vastgevroren sneeuw van hem af te kloppen. Toen hij zag, dat de wangen en de neus van zijn kameraad wit waren, ging hij hem over het gezicht wrijven.

— Wacht, dat doe ik liever zelf, — zei Alexej, die zijn verstijfde lippen nauwelijks kon bewegen. — Jij verminkt mijn hele facie!

Beridze kwam plotseling vlak bij hem staan en fluisterde:

— Nog nooit heb ik zo in angst gezeten! Ik dacht, dat ik gek werd. Wat een vervloekte plaats is dit hier! Je had je nek wel kunnen breken!

Terwijl hij zijn gezicht wreef, bekeek Alexej de val, waaruit hij zich juist had weten te bevrijden. Onder de sneeuw verborgen, gaapte daar in de bergtop een diepe krater, waarvan de

wand, die nu bloot gekomen was, steil naar beneden liep. Beridze brak wat dorre takken af en legde een vuur aan.

Toen Alexej zo onverwacht in de diepte was gestort, had de hoofdingenieur hem achterna willen gaan om hem er uit te helpen, maar hij was bang geweest, dat hij precies op het hoofd van zijn vriend terecht zou komen. Op zoek naar een minder steile afdaling, had hij gezien, hoe de sneeuw in het ravijn omlaag gleed, en hij had begrepen, dat dat veroorzaakt werd door de bewegingen van Alexej, die onder de sneeuwmassa bedolven was. Toen had hij zich snel van de top omlaag laten glijden.

— Wat heb je aan je voet? — maakte Beridze zich ongerust, toen hij bemerkte, dat Alexej een beetje hinkte.

— Ik heb hem bij het vallen verstuikt. Dat gaat wel over...

De skiërs gingen bij het vuur zitten en besloten tegelijk een stukje te eten. Kofsjof verwarmde zich snel. Lachend haalden zij reeds bijzonderheden van het gebeuren op.

— De tajga van het Verre Oosten heeft zich op je gewroken, omdat jij je zo hatelijk over haar hebt uitgelaten, — schertste Beridze.

Met Alexeys voet was het niet zo erg, en zij vervolgden hun tocht. Kofsjof liep zonder stokken, daar hij ze op de plaats van de val verloren had; van beide ski's waren de achterstukken afgebroken. Nu voerde de weg der ingenieurs door een lariksbos, waar hoge bomen kaarsrecht stonden als zuilen. Al het leven scheen hier doodgevroren te zijn. Slechts het kraken van de sneeuw onder de ski's verbrak de stilte der tajga. Plotseling bleef Beridze echter staan en luisterde — er drongen rumoerige geluiden tot hem door.

— Houthakkers! — zei Georgi Dawydowitsj.

Weldra onderscheidde zij duidelijk het gezang der zagen, het gehak der bijlen en het gekraak der neerstortende bomen. Onverwacht klonk door het bos een monter, uitdagend liedje. Zij hoorden het zo duidelijk, alsof er boven hun hoofden een vogel fladderde, die met een heldere jongensstem zong:

Gij, houthakkers, scherpt de bijlen, zwaait ze rond.

Een... twee...

Hakt en zaagt en zweet en zwoegt tot d'avondstond.

Een... twee...

En wanneer eenmaal de nacht het woud omsluit.

Een... twee...

Gaat naar huis, rust tot het ochtendgloren uit.

Een... twee...

Alexej en Beridze keken elkaar glimlachend aan en versnel-

den hun pas. Vóór zich zagen zij een brede strook opengekapt bos. Een houthakkersbrigade kwam, al kappende, de ingenieurs tegemoet. Van de afgezaagde bomen werden ter plaatse de takken verwijderd; de stammen werden met paardekarren naar de weg versleept. De ingenieurs traden op het dichtstbij werkende koppel houthakkers toe. Een van beiden, een magere jongen met een wipneus en schalkse ogen, zong het liedje, dat Alexej en Beridze door zijn opgewektheid zo bevallen was. De ander, een boom van een kerel, die als een berg boven hem uitstak, floot erbij.

De houthakkers velden de boom, waar zij juist mee bezig waren, en namen toen Beridze's uitnodiging aan om een sigaret op te steken. Dadelijk werden zij door de hele brigade omringd. Er ontspon zich een levendig gesprek; de ingenieurs vroegen de houthakkers naar hun werk en naar de gang van zaken op de post. Dezen waren op hun beurt nieuwsgierig naar de laatste berichten van de fronten. De wipneuzige jongeman heette Fantof, de reus Sjoebin. Zij vertelden trots, dat elk van hen het drievoud van hun arbeidstaak volbracht.

— De chef van de post, Rogof, heeft ons opgedragen in drie dagen een tra te kappen; hij is nodig als verbindingsweg van de post naar de Adoen. Tegelijkertijd maken wij hout klaar voor dwarsliggers. Ik veronderstel, dat wij het wel in twee dagen voor elkaar krijgen, — zei Sjoebin.

Alexej nam Fantof de glanzende, gepolijste zaag uit de hand.

— Net een gitaar! Je kunt er wel een wals op spelen, — zei Fantof.

— Een gewone trekzaag met twee handvaten, — verbeterde Sjoebin hem ernstig. — Wij onderhouden haar keurig. Wij smeren haar natuurlijk kwistig met petroleum en zetten de tanden zorgvuldig. Zoals u ziet, zijn de tanden enigszins geschrapt, terwijl iedere vijfde tand niet gebogen is. Wij hebben ook een bijzondere arbeidsmethode. Let maar eens op, — stelde hij de ingenieurs voor. — Wij maken er geen geheim van, vertelt u het maar rond. Zeshonderd procent kunnen ze overal wel gebruiken!

Sjoebin hief zijn bijl op en dreef haar licht in de stam. De boom trilde en kermde, alsof hij protesteerde. Nadat Sjoebin een wig geslagen had, pakte hij de zaag. De ingenieurs wachtten er verlangend op, dat Fantof zou gaan zingen. En hij zong het liedje met enigszins andere woorden:

Gij, houthakkers, scherpt de bijlen, zwaait ze rond.

Een. . . Twee. . .

Legt ze weg, totdat de herfsttijd nader komt.

Een. . . Twee. . .

Is het najaar dan tenslotte in het land.

Een. . . Twee. . .

Op aan 't werk, neemt fluks de bijlen weer ter hand.

Een. . . Twee. . .

De zaag zong zacht op de maat van het montere liedje en drong in de stam in de richting van de inkerving. Toen zij zich geheel in het merg van de stam had ingevreten, drukte Sjoebin op een van de beide handvatten der zaag en draaide haar met een ruk om. En opnieuw kermde en gonsde zij. Toen drukte Fantof op het andere handvat en maakte op zijn beurt een wending. De zaag ging gelijkmatig en zeer snel heen en weer. Op het laatste ogenblik bracht Sjoebin de zaag in zijn oorspronkelijke stand.

— Geef je ogen de kost, Aljosja! Dit is een Stachanofmethode, die ons later te pas zal komen, — zei Beridze. — Eenvoudig en effectief! Zij draaien de zaag niet voor niets om: op deze manier kan zij niet klem raken. Wanneer zij haar draaien, ontstaat er in de stam een driehoek met de top naar het midden. Kijk, nu zagen zij de boom door. Het gaat heel licht, en je krijgt een volkomen glad zaagvlak.

De aangezaagde boom begon over te hellen.

— Past op, kameraden ingenieurs! — riep Fantof luid uit.

De boom helde steeds verder en viel tenslotte licht en zacht op de sneeuw. De houthakkers kregen een regen van fijne sneeuw over zich heen.

Tegen de middag bereikten Beridze en Kofsjof de „winterweg” — een brede en goed vastgestampte weg. Langs de kant stonden op een afstand van drie kilometer kleine huisjes, die van ongeschaafde balken opgetrokken waren; dit waren de blokposten met telefoon- en telegraafverbinding. Over de winterweg reden in beide richtingen vrachtauto's, de ene met buizen beladen en de terugkerende leeg. Paarden met ijzel om hun monden en op hun flanken vervoerden allerlei vrachten voor huishoudelijke doeleinden: hooi, gamellen met warm voedsel, brandhout.

Vlak bij de weg zagen de skiërs een kamp en zij koersten er dadelijk op af. Zulke kampen waren vaste steunpunten op het traject, waarin de bouwers leefden en zich voorzagen van al wat zij nodig hadden. De van pas gevelde bomen opgetrokken barakken, het badhuis, de keuken, het kantoor van de opzichter en de

overdekte, verplaatsbare elektrische centrale waren, midden in de tajga, een lust voor het oog. Het was, of de timmerman juist de laatste slag met de bijl gegeven had en, na de spanen netjes opgeruimd te hebben, was heengegaan.

Er was bijna niemand in het kamp: iedereen, de opzichter inclusief, bevond zich op het traject; slechts het keukenpersoneel en de mensen van de wacht begroetten de ingenieurs. In een van de barakken lagen vijf zieken, drie met griep en twee met bevrozingen. De ingenieurs gingen bij hen zitten en praatten wat met hen. De barakken zagen er armoedig uit; de hele inrichting bestond uit britsen, potkachels en lange tafels met banken. Maar het was er warm en proper, en Beridze riep met voldoening uit: „Je kunt hier heel best de winter doorkomen! Die Rogof is een reuze kerel!”

In de bakkerij van het kamp proefden de ingenieurs het verse, nog warme brood. In de keuken klaagde Nogtef, de kok, over het gebrek aan gerei en potten en pannen. Toen Beridze zag, dat er voor het middagmaal gortpap en vis (en nog wel karper!) bereid werden, riep uit: „Het is hier best uit te houden!”

Nogtef, die voordeel wilde trekken uit het bezoek der chefs, vervolgde, dat hij, als men hem de benodigdheden verschaftte, eten zou bereiden, zoals men het zelfs in een restaurant niet kreeg! Het bleek, dat hij vroeger in het restaurant „De Adoen” te Nowinsk had gewerkt, maar vrijwillig naar het bouwobject gekomen was „om de dappere bouwers te voeden”.

Beridze beloofde niets. Hij was over alles zeer voldaan en herhaalde:

— Het is hier best uit te houden. De voeding is uitstekend.

Het kleine badhuis met de houten tobben en emmers viel bij de hoofdingenieur bijzonder in de smaak. Hij wilde dadelijk een bad nemen, en slechts de noodzaak te wachten, tot het water heet was, deed hem van zijn plan afzien.

Niet ver van het kamp bevonden zich de nog niet voltooide gebouwen van het autopark: een schuur, een grote garage, een woonbarak voor de chauffeurs en monteurs. Er hing een doorringende lucht van benzine, olie en gummi. Arbeiders waren druk in de weer bij de in reparatie zijnde auto's.

Bij de expeditiepost stonden enige vrachtauto's met aanhangwagens, sommige met buizen beladen, andere leeg. Beridze en Alexej gingen ook daarheen. Om een roodgloeiende kachel stonden de chauffeurs zich in hun besmeurde bontjekkens te warmen.

Bij de verschijning der onbekenden trad een korte stilte in, waarna de om de kachel verzamelde mannen hun gesprek over

het vervoer der buizen echter voortzetten. Zij scholden eensgezind, dat zij nog nooit zulke enorme en zware vrachten te vervoeren hadden gekregen.

De cheffin van de expeditiedienst, een lang meisje met zeldzaam blozende wangen, met losgeknoopt wattenjak aan, nodigde de ingenieurs vriendelijk uit zich te warmen.

— Hebt u een lichte bevrozing opgelopen? — vroeg zij Alexej, nadat zij een vluchtige blik op zijn gezicht had geworpen.

De voorraden materialen van de post waren samengebracht in een groot dépôt aan de oever van de Adoen, waarheen ze van Nowinsk uit gedeeltelijk nog per schip, gedeeltelijk reeds over de ijsweg met vrachtwagens vervoerd waren. Nu moesten de materialen over het traject worden verspreid en de buizen in één lijn gelegd worden. De bouwers van de post waren op het ogenblik dan ook voornamelijk bezig met transportwerkzaamheden: de ene groep verbeterde en onderhield voortdurend de winterweg, anderen laadden buizen en materialen op, weer anderen vervoerden deze op vrachtauto's en paardekarren.

Het transport was de voornaamste productietaak van alle posten. Beridze en Kofsjoj hadden er speciale belangstelling voor. Op hun hele weg langs het traject lieten de ingenieurs niet één stapel en niet één buis aan hun aandacht ontglippen. Daarom namen zij, nadat zij kennis hadden gemaakt met de chauffeurs, aan hun gesprek deel.

— Het is bij jullie al even treurig gesteld als op de vierde post. Overal dezelfde geschiedenis, — uitte Alexej zijn mening. — Langs de weg liggen vele buizen wanordelijk verspreid. Overal kom je ze tegen. Deze buizen zijn blijkbaar nutteloos; zij zijn tengevolge van pech met de auto of door gemakzucht van de chauffeur eenvoudig afgeladen. Het is een onmogelijke toestand. kameraden! Volgens mijn berekeningen ligt er in uw sector minstens een derde van de buizen doelloos langs de weg. Er moet iets op verzonnen worden, anders lopen wij vast met de calculatie en slepen wij de buizen eindeloos van het kastje naar de muur.

— Wij moeten strenger optreden tegen de chauffeurs, — zei de expeditieleidster Moesia Koetsjina ernstig. — Als je hen boter laat vervoeren, verliezen ze niets onderweg, daar kun je van op aan. Maar het zijn gemakzuchtige heren: als er maar even iets hapert, gooien ze de buizen van de wagen af, en klaar zijn ze!

— Je hoeft ons niet allemaal zwart te maken! — wierp chauffeur Sointsef Moesia tegen. Hij had een expressief gezicht

met een grote neus en schrandere, ietwat uitpuilende ogen. — Natuurlijk zijn er onder ons ook onverantwoordelijke lieden, maar de voornaamste reden is, dat de lading topzwaar is. Bij het minste of gerinste zit je in de sloot langs de berm. En dan moet je de buizen afladen.

Niet zonder reden maakten de ingenieurs zich zorgen over het vervoer, niet zonder reden beklagden zich ook de chauffeurs daarover. Op elke kilometer van het traject moest men een kleine honderd buizen, elk elf meter lang en een ton zwaar, in één lijn leggen. Zij moesten over grote afstanden vervoerd worden. Slechts op goede wegen kon men zulke vrachten naar de plaats van bestemming brengen. Maar de bouwers hadden nog niet de beschikking over zomerwegen.

De leiders van het bouwbedrijf hadden de posten voor een zeer scherp alternatief gesteld: òf ze vervoerden nu, in de winter, de buizen over de ijsweg en over de wegen der sectoren, en dan zou men reeds in de vroege lente zonder vertraging met het lassen der pijpleiding kunnen beginnen, òf men slaagde hier niet in, en dan zou het voorjaar aanbreken en zouden de wegen volkomen onbegaanbaar zijn, waardoor veel tijd verloren zou gaan met de aanleg van zomerwegen en men noch kracht noch tijd genoeg zou hebben voor het leggen van de olieleiding.

— Ik beweer niet, dat het vervoeren van de buizen een makkelijk werkje is. Ik zeg alleen, dat jullie, kameraden chauffeurs, er op uit zijn jullie werk te verlichten, wat ontoelaatbaar is, — twistte Moesia met de chauffeurs. — Machof is de enige van jullie, die zijn taak volbrengt, dat weet ik beter dan wie ook. De laatste drie dagen zijn er slechts twee tochten van hem mislukt. En hoeveel onderweg verloren buizen staan er op jouw rekening, Solntsef? Jullie rijden met dezelfde wagens, maar er is een groot verschil in de resultaten van jullie arbeid. Hoe komt dat?

Moesia keek met onverholen sympathie naar de aan het raam gezeten chauffeur met donkerblauwe ogen.

— Vraag zelf maar aan Machof, waarom hij zo'n geluksvogel is, — antwoordde Solntsef het meisje. — Ik heb de indruk, dat je de buizen, die hij onderweg verliest, uit louter sympathie als goed afgeleverd rekent. Hij verliest er onderweg natuurlijk ook, maar jij schrijft ze rustig in, als had hij ze naar de plaats van bestemming gebracht.

De chauffeurs lachten.

— Nou, Solntsef, niet persoonlijk worden, — zij Machof rustig en zacht.

— Misschien doe ik dat ook wel. Bewijs het maar, dan zal ik

je gelijk geven! — fonkelde Moesia uitdagend met haar ogen.

— Hoe is bij jullie de controle over de wel en niet op de plaats van bestemming afgeleverde buizen eigenlijk georganiseerd? — vroeg Beridze aan Moesia.

— Langs de weg staat op elk drie kilometer een blokpost. Daar zit een controleur, die toezicht houdt op het transport en in het algemeen op de gehele gang van zaken in zijn sector van drie kilometer. Samen met de mensen van de expeditie registreren de controleurs elke vrachtwagen. De chauffeur ontvangt de buizen op het depot en moet ze naar een bepaalde plaats brengen. Indien hij onderweg buizen afluist, bemerkt de controleur dit terstond. Later melden alle controleurs mij, hoeveel buizen ieder afgeleverd, respectievelijk afgeworpen heeft.

— Het zit goed in elkaar, je kunt er niet onder uit! — lachte Solntsef. — Onze ingenieur Pribytkof heeft dit systeem ingevoerd; oh, dat is een accurate oude baas. Om dit systeem te omzeilen, moet je het zowel met Moesia als met de controleurs op een acoordje gooien, maar met hen is het slecht kersen eten.

Machof keek op zijn polshorloge en stond op:

— Wij hebben ons nu genoeg gewarmd, makkers. Vooruit, op weg!

Terwijl hij de kamer uitliep, wierp de chauffeur Moesia heimelijk een blik van genegenheid toe. Zij antwoordde met een glimlach.

Solntsef stelde de ingenieurs voor hen naar het depot te brengen, waarheen hij en Machof met lege wagens terugkeerden. Beridze ging bij hem in de cabine zitten, Alexej bij Machof.

— Het is je een ellende met die buizen, kameraad Machof! — begon Alexej. — Wat een geduvel! De hoofdingenieur heeft het goed gezegd: als wij de buizen vóór de lente in één lijn weten te leggen, kun je wel zeggen, dat wij de pijpleiding voor de helft klaar hebben.

— Ik weet niet, hoe het elders is gesteld, maar op de vijfde post zullen de buizen vervoerd zijn. — Machofs woorden klonken overtuigd, geenszins als opschepperij.

De auto reed langs een kilometer lange ononderbroken lijn van buizen, die aan elkaar gelegd waren. Alexej keek met blijde ogen naar dit zwarte snoer op de sneeuw:

— Konden we zo'n worst maar al zien tot aan het eiland!

— Het is een heel eind naar het eiland! — liet de chauffeur zich horen. — Het is een fikse onderneming, die pijpleiding!

— Daar heb je het alweer! — riep Alexej geprikkeld uit, toen hij bij een losplaats wanordelijk afgeladen buizen zag liggen. —

Vertel eens, kameraad Machof, hoe speelt u het klaar, alle buizen naar de plaats van bestemming te brengen? Waarom lukt u dat wel, maar de anderen niet?

— Een kleine combinatie, — antwoordde Machof. Hij keek voor zich uit en lachte. — Ik heb niet minder afgeworpen buizen dan Solntsef, alleen heb ik het met Moesia en de controleurs op een accoordje weten te gooien.

Alexej vatte de woorden van de chauffeur als een grap op. Machof was hem sympathiek om zijn zelfverzekerdheid, zijn schrandere blik en zijn prettige gezicht.

— Rijdt u al lang?

— Een jaar of vijf. Toen ik de tien klassen van de school doorlopen had, ging ik in een garage werken. Er is weliswaar een onderbreking geweest: ik voel mij aangetrokken tot de muziek. Vorig jaar ben ik naar de muziekschool gegaan en in het stedelijk orkest gaan spelen. Ik kom uit Blagowesjtsjensk, daar ben ik geboren en getogen.

— Waarom hebt u de muziek laten varen?

— Wegens platvoeten ben ik afgekeurd voor militaire dienst. Maar in het orkest hield ik het niet uit. Ik schaamde mij aan een accordeon te trekken en op een trompet te blazen, terwijl de kameraden aan het front hun leven wagen. Het stadscomité van de komsomol heeft mij naar het bouwbedrijf gezonden. Men zei toen: het is wel niet het front, maar het is toch ook een veldslag — om de petroleum. En nu ik over deze winterwegen rijd, mij afbeul en de wagen heen en weer sleep, zie ik zelf, dat het inderdaad op het front lijkt. . . .

— Weet u, kameraad Machof, ik heb een inval gekregen om de organisatie van het buizentransport te veranderen, — zei Alexej plotseling. — Laten wij eens overleggen, of het een goed idee is of niet.

Tot dusver vervoerde men de buizen op de posten „van zich af”, dat wil zeggen: van het depot naar de dichtstbij gelegen losplaats, steeds een eindje verder. Bij deze methode waren de buizen, die „niet afgeleverd”, dus vóór het doel afgeladen werden, overbodig, aangezien daar reeds vroeger aangevoerde buizen lagen. Bij Alexej was het plan opgekomen, de buizen „naar zich toe” te transporteren, dus te beginnen met ze naar het verste punt te brengen en zo steeds kleinere afstanden af te leggen van het depot af, waar de buizen op de wagens werden geladen. Op deze wijze veroorzaakte een gedwongen lossen, vóór men het verst gelegen punt bereikt had, geen nodeloos werk, want dan lagen de buizen reeds daar, waarheen men ze later toch had moeten brengen.

— Het is enorm! — zei Machof luid, terwijl hij Alexej verbluft aankeek.

— Meen je dat? Wij moeten het eens in praktijk brengen. Theoretisch klopt het prachtig.

— Wij hoeven het niet in de praktijk te proberen, dat is al gedaan, — antwoordde Machof, nog steeds even verbluft.

— Waar is dat geprobeerd? Door wie?

— Ik heb het zelf gedaan! Ik vervoer al drie dagen lang de buizen precies op de wijze, die u noemt „naar zich toe”. Merkwaardig, dat één en dezelfde gedachte bij twee verschillende mensen is opgekomen. Stelt u voor, dat ik deze transportmethode ook „naar zich toe” heb genoemd.

— Werkelijk?! — verwonderde Alexej zich op zijn beurt. — Maar waarom hebt u er dan niets van aan uw kameraden gezegd, beste vriend? Het is toch niet uw bedoeling er alleen van te profiteren, wel?

— Geen sprake van. Ik zal u zeggen, hoe het gegaan is. . . . Toen dit idee bij mij opgekomen was, ging ik dadelijk met Polisjtsjoek, onze transportleider, overleg plegen. Hij verwierp mijn voorstel. Hij vond het onzinnig de wagens naar het eind van de post te rijden, terwijl er dichtbij nog buizen liggen. „Wij zijn pas met het transport begonnen, we hebben juist de controle geregeld, en u wilt plotseling alles omverwerpen!” Hij heeft het mij kortweg verboden.

— En toen hebt u het met Moesia en de controleurs op een accoordje gegooid? — schaterde Alexej.

— Precies. Ik wilde nog een dag of twee-drie zo doorgaan met het transport, stiekem, om zeker van mijn zaak te zijn, en het daarna aan iedereen vertellen. Nu u op dezelfde gedachte gekomen bent, moet u het aan Rogof en Polisjtsjoek voorstellen. Ik geef er zelfs de voorkeur aan mij op de achtergrond te houden. Polisjtsjoek vergeeft mij mijn eigengereidheid niet!

— Onzin! U kunt integendeel uw beklag indienen tegen Polisjtsjoek, omdat hij niet de moeite genomen heeft uw voorstel te begrijpen. Wij zullen de „naar-zich-toe”-methode invoeren, laat men dan maar eens proberen iets er tegen in te brengen!

Op het depot aangekomen, namen de ingenieurs afscheid van Machof en Solntsef. De chauffeurs begonnen met het opladen van de volgende partij buizen, terwijl Kofsjoef en Beridze hun weg vervolgden. Alexej vertelde Beridze enthousiast van Machofs voorstel. Beridze zag dadelijk de voordelen ervan in.

— De „naar-zich-toe”-methode zal een grote stoot in goede

richting geven, dat zul je zien, — was zijn oordeel. — Jullie zijn allebei reuze kerels.

Rechts van de weg lag, achter bomen verborgen, een zagerij. Zij hoorden uit die richting het rhythmische geknetter van een motor en het doordringende gezang en gekerm van de zagen, die de boomstammen tot balken sneden. Beridze luisterde en zijn gezicht straalde.

— Wat een heerlijke muziek! Nog mooier dan Mozart! Vind je ook niet, Aljosja?

— Een ongeluk, Georgi, kijk! — riep deze uit.

Vóór hen, bij een bocht van de ijsweg, had een met buizen beladen vrachtauto met de zijkant van zijn aanhangwagen in volle vaart de cabine van een tegenligger geraakt. Beide wagens waren een halve slag omgedraaid en versperden de weg. De chauffeurs sprongen uit de cabines en begonnen elkaar uit te schelden. Op de winterweg ontstond een opstopping: er kwamen nieuwe auto's aanrijden, die moesten wachten. Een rij sleden trachtte zich er door heen te wringen.

In de verwarring had men niet dadelijk ontdekt, dat de assistent van de chauffeur in de cabine van de beschadigde wagen geklemd zat. Eindelijk hoorde iemand gesteun. Met een hele groep snelde men het slachtoffer te hulp, haalde hem uit de cabine en legde hem op een lege vrachtwagen. Dit was als het ware het sein voor de verzoening: met vereende krachten begon men zonder overleg en vol vuur de buizen van de aanhangwagen af te werpen. Een van de buizen viel met donderend geraas op de weg en rolde in de richting van de rij sleden, die op doortocht stonden te wachten. Verschrikt door het zwarte gevaarte, dat op hen afkwam, begonnen de paarden te hinniken en te steigeren. Men hoorde het gekraak van een slede, die versplinterd werd.

De ingenieurs haastten zich naar de plaats van het onheil om in te grijpen. Alexej beval de paarden aan de kant te brengen. Beridze sprak met de chauffeurs.

— Vooruit, baard, bind je ski's af en help eens een handje met die buis, of hoepel anders op! — antwoordde een nijdige chauffeur hem.

— Jullie houden onmiddellijk op met die idioterie! Zet de aanhangwagen op zijn plaats en laadt de buizen weer op! — riep Beridze, terwijl hij zijn ski's afbond.

— Wie ben jij eigenlijk, mannetje, dat jij ons bevelen geeft? — maakte de chauffeur zich nog kwader.

— Een beetje minder is ook goed, je hebt het tegen de hoofd-ingenieur van het bouwbedrijf! — schreeuwde Alexej op zijn

beurt en hij moest lachen om zijn eigen woorden, die hem plotseling ontglipt waren. — Vooruit, kameraden, zet jullie wagens recht. Wij zullen de aanhangwagen van die schreeuwlelijk op zijn plaats van bestemming brengen!

Een paar minuten later was het verkeer op de weg hersteld.

— Arme jongen, hij is nog zo jong, — zei Alexej. — Hij heeft lelijk in de klem gezeten.

— Dat zijn onze verliezen, — zuchtte Beridze verdrietig. — De slag om de petroleum eist ook zijn slachtoffers, Aljosja....

Met zijn blik op het besneeuwde, sombere woud langs de weg gericht, stelde Alexej zich in gedachten voor, hoe Mitja met een granaat in zijn hand naar een houten brug kroop. Vóór zijn vertrek uit Nowinsk had Kofsjof een pakje voor hem klaar gemaakt met conserven, warme sokken en tabak — zijn kleine broertje had stellig al roken geleerd! — en aan Zjenja Kozlowa verzocht het naar de militaire school te zenden.

— Arme jongen, — herhaalde Alexej.

— Ik zal nooit vergeten, hoe aangrijpend Stalin over de gevallen heeft gesproken, — fluisterde Beridze, die eveneens aan de talloze slachtoffers van de oorlog dacht.

TWEEDE HOOFDSTUK

De staf van Rogof

Het was nog ongeveer vijf kilometer tot Tywlin, de Nanajse nederzetting, waar Rogof met zijn staf zijn intrek had genomen. De ingenieurs gingen naar de dichtstbij gelegen blokpost om zich te warmen en om te informeren, waar Rogof zich bevond. Zodra zij binnen kwamen, sprong de controleur, die tegelijkertijd als telefonist fungeerde, op en begroette hen op militaire wijze.

— Weet u wel voor wie u salueert? — vroeg Beridze.

— Voor de hoofdingenieur en zijn plaatsvervanger, — antwoordde de controleur ongedwongen. — Onze hele sector volgt u al lang. Onze chef wacht op u in zijn hoofdkwartier. Men heeft hem zojuist telefonisch gemeld, hoe u de chauffeurs er van langs hebt gegeven.

De controleur keerde haastig naar zijn apparaat terug en zette de koptelefoon op.

— Ik wil zelf met Rogof spreken, verbind mij even door, — zei Georgi Dawydowitsj.

— U zult een ogenblik moeten wachten, kameraad Beridze: de baas is juist met hem in gesprek.

— Welke baas?

— Batmanof natuurlijk.

Uit de gretigheid, waarmee de controleur luisterde, en uit zijn glimlach concludeerde Beridze, dat er een interessant gesprek gevoerd werd. Hij pakte dan ook de tweede koptelefoon.

— Ik vraag u, kameraad Rogof, — schalde Batmanof's stem in de hoorn, — waarom u mijn bevel niet hebt uitgevoerd.

— Ja, Wasili Maximowitsj. . . . — antwoordde Rogof's stem.

— Wat „ja”? — interrumppeerde Batmanof. — Laten wij bij het begin beginnen. U hebt op uw eigen houtje tien vracht-

wagens vastgehouden, die op weg waren naar de zevende post. Ik heb u bevolen ze onmiddellijk door te zenden. Waar zijn ze?

— Wasili Maximowitsj, het is toch mijn schuld niet, dat men op de zevende post geen haast maakt om ze af te halen. Ze sturen hun mensen niet hierheen.

— Leid mij niet om de tuin, Rogof! Vóór mij staat een man, die gisteren naar u toe gezonden is om de wagens over te nemen. Hij kon u nergens vinden, hoewel hij u de hele dag heeft gezocht. Dat is wel heel toevallig, niet?

Beridze drukte de koptelefoon vaster tegen zijn oren. De controleur luisterde zo aandachtig, dat zijn lippen trilden van opwinding.

— Wat kan ik daaraan doen? Dan moeten ze maar niet zulke stommelingen sturen!

— Genoeg, Rogof! Behandel mij niet als een snotaap. Ik begrijp maar al te goed, waarom hij u niet gevonden heeft. U dacht: Batmanof komt er niet achter, en ik gebruik die buitgemaakte wagens nog een paar dagen om één- tot tweehonderd buizen te vervoeren.

— Uw beschuldigingen zijn ongegrond, Wasili Maximowitsj!

— Kameraad Rogof! — donderde Batmanofs stem. — Zorg er voor, dat u de wagens verzamelt en morgen persoonlijk naar de zevende post brengt.

— Waarom persoonlijk? Ik heb toch al werk genoeg....

— U hebt verstaan, wat ik gezegd heb.... Ik wens het niet te herhalen!

— Tot uw orders!

— En laat het niet nog eens voorkomen! Denkt u maar eens aan die vervelende geschiedenis met de vissen.

— Wasili Maximowitsj, mijn ondergeschikten kunnen ons horen.

— Bent u bang, dat ik uw gezag ondermijn? Wees maar gerust. Niemand zal uw gezag ondermijnen, als u het zelf niet verliest. Bent u niet bang uw gezag te ondermijnen door anderen auto's achter te houden en uw kameraden, die nog wel met u wedijveren, beentje te lichten?

— Wasili Maximowitsj, ik verzoek u nogmaals.... Wij zijn niet alleen.

— Goed wij zullen onder vier ogen praten. — Na een korte pauze beval Batmanof resoluut: — Iedereen die meeluistert moet van de toestellen weggaan!

De controleur legde haastig de koptelefoon neer en ging bij het raam staan. Beridze moest hierom lachen; hijzelf gaf Alexej een teken om de koptelefoon op te zetten.

— Ik verzoek u het gesprek uit te stellen, Wasili Maximowitsj, — zei Rogof — Ze luisteren toch naar ons.

— Dan luisteren ze maar, als er zulke gewetenloze mensen zijn.

Beridze en Kofsjoef glimlachten. Alexej hield met één hand de koptelefoon vast, terwijl hij met de andere zijn licht bevroren gezicht betastte. Het was rood aangelopen, begon op te zwellen en gloeide.

— Ik kan uw ondergeschikten zeggen, dat ik grote achting heb voor hun chef, dat hij een energiek en bekwaam leider is. Tegelijkertijd permitteert hij zich echter anarchistische handelingen, die ontoelaatbaar zijn. Ik zou deze handelingen zelfs struikroverij op onze ijsweg willen noemen.

— Wasili Maximowitsj, u beledigt mij! — riep Rogof uit.

— En u hebt mij al beledigd! — sloeg Batmanof dadelijk terug. — Hebt u aan mij gedacht, toen u deze streek uithaalde? U was toch niet in de veronderstelling, dat ik met zulke dingen genoeg zou nemen? — Batmanof zweeg even en vervolgde toen, reeds op kalmer toon: — Ja, en wat die vissen betreft: ik heb het niet geloofd, toen men mij vertelde, dat u in die zaak betrokken was. Nu geloof ik het. Dat is alles. De geschiedenis met de vrachtwagens zal ik nooit vergeten!

— Kameraad directeur, ik moet u dadelijk persoonlijk spreken. Ik kom naar u toe. Vindt u het goed? — smeekte Rogof.

— Nee, dat sta ik niet toe. Wij zullen het hierbij laten. Zorg er voor, dat u mijn bevel uitvoert. En denk er om: de goede wagens niet door slechte vervangen!

— Wasili Maximowitsj! — schreeuwde Rogof wanhopig in de hoorn, maar de verbinding was al verbroken. Het was te horen, hoe Rogof zuchtte en knarsetandde.

De ingenieurs haastten zich naar Tywlin, daar zij bang waren, dat zij Rogof niet meer zouden aantreffen. Onderweg schudde Beridze het hoofd bij de herinnering aan het telefoongesprek.

— Weet jij, wat dat voor een geschiedenis met die vissen is? — vroeg Alexej.

— Ja. . . . Ik was er bij, toen Zalkind haar aan Batmanof vertelde. Twee jaar geleden was Rogof directeur van een fabriek voor visconserven aan de benedenloop van de Adoen. Tijdens de trek van de zalm, sloten enige directeuren uit die streek zich aaneen en brachten in de rivier een apparaat aan om de vissen in hun bassins te drijven. Op deze wijze volbrachten zij in één slag een productieplan voor twee jaar. Zij verschrokken hierdoor echter vele zalmen, en niet alle vissen trokken verder stroomopwaarts. Als gevolg hiervan konden, naar verluidt, de

visconservenfabrieken aan de bovenloop van de Adoen het plan niet volbrengen.

— Wat een vuile streek! Is Rogof werkelijk tot zo iets in staat? — verwonderde Alexej zich. — Dat is niet te geloven.

— De listige vissers werden voor het gerecht gedaagd en veroordeeld. Maar Rogof kon bewijzen, dat hij geen aandeel had in deze geschiedenis, dat hij er zelfs tegen opgetreden was. Toen Zalkind hiervan vertelde, gaf hij als zijn mening te kennen, dat Rogof inderdaad onschuldig was.

De winterweg maakte een wending naar rechts, naar de rivier toe. De ingenieurs zwenkten op een van de zijarmen af om de weg naar Tywlin te bekorten. Grote en kleine ronde wakken vormden donkere vlekken op het ijs. Het water erin bruiste, rookte en had een zilveren klank. Bij de bijten waren Nanajers druk in de weer met het neerlaten en ophalen van de bevroren netten. Op het ijs lagen stapels stijve vissen — snoeken, steenkarpers en gewone karpers. De uit het water gehaalde vissen hadden nauwelijks tijd om te spartelen: ze bevroren dadelijk.

Bij een van de bijten bonden een paar mannen een net vast aan dikke houten stokken, die dwars over de bijt gelegd waren. De overigen, een hele troep, hielden het touw gespannen. In de rivier sloeg een reusachtige vis met zijn staart, waardoor het water zo golfde, dat de vissers van de ene kant naar de andere getrokken werden en het net maar nauwelijks in hun handen konden houden.

De skiërs bleven nieuwsgierig staan kijken. Niet ver af zat een oude Nanajer met in bonte kleuren bestikte laarzen en een vest van rendierhuid aan en een bontmuts op. Hij haalde doodkalm de ene vis na de andere op met een primitieve hengel: een gewone haak aan een dik touw, dat aan een stok bevestigd was. De Nanajer hief zijn ogen naar de ingenieurs op en zei zonder enige uitdrukking:

— Groot vis, maar toch gevangen. Ik denken, dat het is een steur. Zwaar trekken, kijk maar, hoeveel mensen. Ze zullen auto bij moeten halen. Goed, wanneer zo'n vis gevangen worden: dan roodarmisten veel eten krijgen.

De steur, de grootste vis van de Adoen, wordt soms wel tachtig poed zwaar. De ingenieurs onderdrukten hun verlangen te zien, hoe de vis uit de rivier getrokken zou worden, en vervolgden haastig hun pad. Zij werden door een steeds groeiende schare kinderen gevolgd. Sommigen renden vooruit, anderen liepen hun tegemoet. Met hun als stukjes anthraciet zo zwarte en fonkelende ogen gaapten zij de vreemde mannen aan, vooral

Beridze met zijn witberijpte baard. De kleine Nanajers werden begeleid door ruigharige honden, die kwaadaardig om hen heen sprongen, maar geen aandacht schonken aan de vreemdelingen.

— Expeditie komen! — riepen de kinderen. — Expeditie!

— Dat zijn wij tweeën: „expeditie komen”, — lachte Beridze. — Overigens zul je hier de nieuwe Golden zien. Je moet vooral op hun leven in Tywlin letten. Dit is een van de grootste nederzettingen aan de Adoen. . . . Zij moesten zonder overgang van het stenen tijdperk omschakelen naar onze Sowjet-civilisatie; een volk, dat zulk een lot beschoren is, biedt veel interessants. Jij zult zien, wat nog in geen enkel boek beschreven is en wat zeker niet in de omstreken van Moskou te vinden is! . . . Ik heb hier vaak op mijn onderzoekingstochten vertoefd, maar in de laatste paar jaren zal in Tywlin wel alles anders geworden zijn.

De nederzetting was dadelijk achter een bocht van de rivier te zien. Zij lag op de linkeroever, hoog boven de Adoen. Van alle daken steeg rook op, die als bijna loodrechte, onbeweeglijke zuilen bleef hangen. Deze zuilen werden door de zonnestralen afwisselend zachtrose, vuurrood en dan weer goudgeel gekleurd. Tegen de helder blauwe, winterse hemel had dit het effect van een feestelijke illuminatie.

Bij het eerste huisje van de nederzetting werden de ingenieurs op het ijs van de rivier opgewacht door een groep Nanajers. De grootste van hen allen, met een breed gezicht met uitspringende jukbeenderen en met een bontjekker aan, kwam de beide ingenieurs een paar stappen tegemoet en stelde zich voor als Maxim Chodzjer, voorzitter van de dorpsowjet. Ieder woord duidelijk en met zorg articulerend, heette hij de bezoekers welkom.

— U houdt ons kennelijk voor een of andere expeditie. Wij zijn echter van het bouwbedrijf, — zei Beridze. — Wij zijn op weg naar Rogof; kent u hem?

Chodzjer en de andere Nanajers schoten in een hartelijke, kinderlijk spontane lach.

— Maar wij zijn ook van het bouwbedrijf, — antwoordde Chodzjer. — Wij werken met Rogof samen. Hij helpt ons en wij helpen hem. En over u, kameraad Beridze, hebben wij al veel gehoord. Alexander Iwanowitsj heeft ons van u verteld. — Eerbiedig en bijna plechtig voegde de Nanajer er aan toe: — Wij weten, dat u het traject naar onze oever hebt verlegd. Voor de weg naar Nowinsk zullen alle Nanajers u dankbaar zijn. Komt mee naar mijn fanza, u moet wat uitruisten.

Zichtbaar geroerd en gevleid, antwoordde Beridze, dat hij en

zijn vriend van zijn gastvrijheid een dankbaar gebruik zouden maken, maar dat zij eerst Rogof wilden opzoeken. De hele schare Nanajers begeleidde de ingenieurs door de nederzetting. Deze leek op een gewoon Russisch dorp, dat bestaat uit een brede en rechte straat met aan weerszijden een rij solide houten huizen. Chodzjer noemde ze, vermoedelijk uit gewoonte, fanza's, hoewel er hier niets te bekennen viel van de lage hutten en de schuurtjes op palen, zoals de ingenieurs ze in andere nederzettingen aan de Adoen hadden aangetroffen. Slechts de hondenspannen en de sleden onder afdaken herinnerden er aan, dat dit een Nanajse nederzetting was. Bovendien ontbraken bij vele huizen de weelderige, met pallisaden omheinde voortuintjes, die voor de Russische dorpen kenmerkend zijn. Ook zag men geen waterputten met lange zwengels, „kraanvogels” geheten, want de Nanajers haalden het water uit de rivier.

Chodzjer nodigde Beridze en Kofsjoef met zulk een hartelijkheid uit, het ziekenhuis, dat op hun weg lag, te bezichtigen, dat zij niet konden weigeren. Het was een klein gebouw, maar zeer warm en kraakhelder. De ingenieurs maakten kennis met de directrice, een Russische vrouwelijke arts op leeftijd, en met haar plaatsvervangster, de jonge Nanajse doktersassistente Walja. Zij moesten ook een blik werpen in de crèche, waar de moeders juist aanwezig waren om hun kinderen mee naar huis te nemen. Er heerste daar een geroezemoes van belang. De gasten bezichtigden ook de school met haar twee grote klaslokalen en spiksplinternieuwe zwarte banken.

Onderweg vertelde Chodzjer van het leven in de nederzetting en deelde trots mee, hoeveel bont en vis de kolchoz aan het fonds voor de nationale defensie had geleverd en hoeveel groente de moestuinen hadden opgeleverd. De schare groeide gestaag. De voorzitter joeg de nieuwsgierige kinderen weg, die lachend uiteen renden, maar steeds weer terugkwamen. Ook volwassenen sloten zich bij hen aan, zelfs oude mensen. Zij kwamen hun huizen uit en namen, zonder hun nieuwsgierigheid te verbergen, de ingenieurs vrijmoedig op. Alexej merkte op, dat alle Nanajers, uitgezonderd de oude mannen en vrouwen in hun donkere of bonte, met ornamenten geborduurde kaftans, gewone stadskleren droegen.

Chodzjer keek voor de zoveelste maal naar de gebroken ski's van Alexej en zei zakelijk:

— Uw ski's zijn lelijk toegetakeld. Het maakt niet uit, wij zullen u andere geven, goede. Die krijgt u van ons cadeau. — Hij pakte tegelijk de ski's van de ingenieurs, gaf ze aan een jongen, die naast hem liep en beval: — Die bewaren wij als herinnering.

Zeg Stepan, dat hij de allerbeste ski's moet uitzoeken en mij morgenochtend brengen.

— Ik had hier een kennis, de oude Mafa. Die is zeker gestorven? — herinnerde Beridze zich en hij legde Alexej uit: — Dat was een tweede Dersoe Oezala*, hij is op veel expedities als gids meegeweest. Ook wij hebben ons meer dan eens tot hem gewend. Ik herinner mij, dat hij toen al erg oud was.

— O, Mafa! Maar die leeft nog! Hij is al honderdtien jaar. Hij kan nu alleen nog maar slapen en zich krabben! — riep een jongen achter hen uit. Allen schoten in een lach; de jongen verschool zich achter de rugen van zijn makkers.

— Leeft hij? Geweldig! — verheugde Beridze zich. — Dan zal ik hem beslist zien. Ik heb hem nodig, en ook de andere oude mensen, ik moet met hen overleg plegen.

— Mafa zal nog van gouverneur Moerawjof vertellen! — klonk dezelfde stem uit de menigte.

— Waarom houd jij je daar schuil, Wolodjka? — riep Chodzjer hem toe, en hij verklaarde trots: — Dat is mijn neef. Hij studeert in Roebezjansk, op de middelbare technische school, hij is hier met vacantie. . . . En hier bevindt kameraad Rogof zich. Zijn mensen wonen in onze fanza's.

Rogofs staf was gevestigd in vijf huizen aan de rand van de nederzetting. Tegenover het kantoor van de chef van de post was de dorpssoewjet. Chodzjer wees de ingenieurs zijn eigen huis, dat niet ver af stond, nam hun rugzakken en ging heen.

Rogof stond midden in de kamer, die slechts met banken en twee tafels gemeubeld was. Hij begroette de ingenieurs terughoudend, veel terughoudender dan hij door de telefoon met hen placht te spreken. Hij stelde hun de aanwezigen voor: Chlynof, zijn plaatsvervanger, Polisjtsjoek, de transportleider en Kotjef, de secretaris van de partij-organisatie.

— Wij kennen elkaar al, — zei Alexej. — U bent toch rivierschipper? Bent u van beroep veranderd? — vroeg hij Polisjtsjoek.

— Drie sleepbootjes, dat is alles wat ik hier heb. Die zijn in reparatie. Ik kan intussen toch niet met mijn armen over elkaar gaan zitten? — antwoordde Polisjtsjoek goedmoedig. Hij ving de strenge blik van Rogof op, die kennelijk misnoegd was, dat het gesprek langs hem heen gevoerd werd, en ging militair in de houding staan. — Kan ik gaan?

— Houdt u zich met Polisjtsjoek bezig, zolang wij hier in gesprek zijn, — zei Rogof tot Chlynof.

* Een oude jager en padvinder, held van de gelijknamige roman van W. Arsenjef. (vert.)

Chlynof en Polisjtsjoek gingen naar de aangrenzende kamer. Alexej, die Rogof slechts van twee of drie vluchtige ontmoetingen kende, keek vol belangstelling naar hem. Er straalde kracht uit de forse gestalte van Rogof, die een goed passende jekker van geel leer met een ritssluiting droeg. Zijn door de buitenlucht en de vorst verweerde en gebruinte gezicht met de scherp geaccentueerde kin, de wijd uiteen liggende ogen en de rechte neus, maakte een mannelijke en wilskrachtige indruk.

— Ontzagwekkend is de wojewode van Tywlin! — riep Beridze uit, terwijl hij de chef van de post vergenoegd aankeek.

Rogof, die er somber en bezorgd uitzag, reageerde niet op zijn grap. De ingenieurs begrepen, dat deze koele ontvangst het gevolg was van het heftige gesprek van de chef van de post met Batmanof.

— Waarom bent u niet eerst gaan uitrusten? — vroeg Rogof bijna kwaad, terwijl hij een doordringende en ietwat vijandige blik op Alexej wierp. — Hunkert u er zo naar Rogof af te blaffen, kameraden chefs? Daar hebt u nog tijd genoeg voor!

— O ja, als het nodig is, zullen wij u ook afblaffen. Wat drukt u zich „beest“-achtig uit! — antwoordde Beridze, die dadelijk hierna een ernstige toon aansloeg. — Maar wanneer het de zaak dient, is het geen schande ook eens te schelden. U doet overigens beter niet op de gebeurtenissen vooruit te lopen. Waarom tart u ons?

— Scheld maar, dat hoort bij uw beroep! — weerde Rogof met zulk een heftig handgebaar af, dat zijn leren jekker kraakte. — Ik weet zelf ook wel, dat het op mijn post slecht gesteld is. Ik heb volkomen zinloos hele stapels overbodige buizen langs het traject verspreid. De magazijnen zijn van gamele makelij. In de woonbarakken van de arbeiders is het ongezellig! Ik leef bij de dag, ik heb geen lust plannen te maken, ik weet niet, wat ik over een maand zal doen. Is het zo niet? Dit heeft Batmanof mij al naar het hoofd geslingerd, nu kunt u uw gang gaan!

Kotjenef streek kalm over zijn stugge, rossige kuif. Hij luisterde geërgerd naar de chef van de post en trachtte hem met zijn blik tot zwijgen te brengen.

— Waar dient dit alles toe, Alexander Iwanowitsj? — zei hij tenslotte tot hem.

Beridze, die juist aan de tafel was gaan zitten, stond weer op.

— Dit is de juiste toon niet, Rogof. U bent warmbloedig, maar ik ben nog warmbloediger — vergeet niet, dat ik een Kaukasiër ben. Ni zullen wij elkaar slechts allerlei dwaasheden naar het hoofd werpen. Kom mee, Alexej Nikolajewitsj, wij

gaan naar Chodzjer. De chef van de post moet eerst een beetje afkoelen.

Hij liep naar de deur, gevolgd door Alexej. Maar Rogof vatte bliksemsnel post bij de deur en versperde hun de weg.

— Jij beledigt mij zwaar, als je weggaat, Georgi Dawydowitsj! Ik laat je er niet uit. Dan heb ik nog liever, dat je mij uitscheldt of een pak slaag geeft, als je wilt.

Beridze keek hem aandachtig aan.

— Laten wij het dan goed afspreken, Rogof: jij houdt er rekening mee, dat wij hier zijn als vertegenwoordigers van het hoofdkantoor en dat wij niet bij jou op visite zijn gekomen. Dan kunnen wij het wel zonder knokpartij af. Anders konden wij inderdaad wel eens slaags raken!...

De ingenieurs liepen terug naar de tafel. Rogof ging op zijn plaats zitten. Om hem op zijn verhaal te laten komen, onderhielden Beridze en Alexej zich zacht met elkaar. Rogof sloeg hen een ogenblik gade en verliet toen samen met Kotjenef de kamer.

Achter de dunne wand was zijn enigszins hese stem te horen.

— Haal vlug de doktersassistente! En laat er een maaltijd komen voor de vertegenwoordigers van het hoofdkantoor.

— Waarvoor heeft hij de doktersassistente nodig? Hij zal toch geen valeriaantje innemen om zijn zenuwen te kalmeren? — lachte Alexej.

De ingenieurs konden woord voor woord horen, wat er in de aangrenzende kamer besproken werd.

— Waarom heb je je zo druk gemaakt, Alexander Iwanowitsj? — vroeg Kotjenef. — Die uitbrander wegens de vrachtwagens had je ten volle verdiend. Op de partijvergadering zullen wij het je ook nog eens inpeperen.

— Genoeg, Kotjenef. Jij hoeft mij niet nog misselijker te maken! — riep Rogof uit.

Er ontstond een geroezemoes van stemmen; toen sprak Rogof weer alleen:

— Jij, Polisjtsjoek, moet samen met de mecanicien deze wagens aan een strenge controle onderwerpen. Morgenochtend neem ik ze zelf over en breng ze naar de zevende post.

— Dat krijgen wij niet klaar, Alexander Iwanowitsj. Alle wagens zijn onderweg. Sommigen zijn aan het andere einde van de sector en komen pas morgen terug, — wierp Polisjtsjoek tegen. — Er zal geen ongeluk gebeuren, als ze nog een dag of twee langer bij ons blijven.

Rogof voer uit:

— Ik zal je mores leren met een dag of twee langer. Naar de

duivel met die auto's! Ik heb er al genoeg door te slikken gekregen. Je doet wat ik je gezegd heb. En dan nog dit: je moet alle chauffeurs, die vóór middernacht in het autostation terugkomen, naar mij toe sturen. Ik zal hen eens even op hun nummer zetten!

Beridze riep:

— Alexander Iwanowitsj! Van die geschiedenis met de vrachtwagens zijn wij op de hoogte, je hoeft niet zo te fluisteren! Kom op je plaats zitten en commandeer uit volle borst.

Rogof kwam terug en ging, zonder de ingenieurs aan te kijken, op zijn plaats zitten. Polisjtsjoek, Chlynof en Kotjenef kwamen ook binnen.

— Jij kunt gaan, — zei Rogof tegen Polisjtsjoek. — En vlug wat!

— Tot uw orders, — antwoordde deze en verdween.

Er traden twee vrouwen met witte schorten voor, de kamer binnen. Op een blad droegen zij schalen en borden. In een ogenblik dekten zij de tafel voor de ingenieurs.

— Aha, gebraden steur! Dat is vast dezelfde, die ze daarnet uit de bijt getrokken hebben. Denk je ook niet, Alexej?

Beridze begon met smaak aan de vis.

— Wij hebben allemaal Batmanof's woorden gehoord, — bromde Rogof tot Chlynof. — Maar er wordt geen steek uitgevoerd. Jullie wachten er op, dat jullie opnieuw met je koppen tegen de muur geworpen worden! Twee dagen geleden is ons gezegd, dat het leven bij ons dragelijk is, maar het moet goed zijn. Ben je dat vergeten, Chlynof? Is het in de barakken soms gezellig? En er is ook over het badhuis en de keuken gesproken. Ik heb je toch gezegd, dat je banken, tafels en kastjes moest laten maken. . . .

— Er wordt aan gewerkt, Alexander Iwanowitsj, — zei Chlynof.

— Waar wordt aan gewerkt? Een half jaar lang zul je in de weer zijn met kleinigheden, terwijl mij niet meer dan een uur beschikbaar is gesteld! De tocht naar de zevende post kost mij twee dagen. Zorg er voor, dat jij ze goed besteedt.

Bij het heengaan botste Chlynof haast tegen een jong Nanajs meisje op, dat in een jas en muts van eekhoornpels juist het kantoor binnen kwam. Haar olijke gezicht was rood geworden van het harde lopen. De ingenieurs horkenden in haar de doktersassistente Walja.

— Wie is de patiënt? — vroeg zij met klinkende stem.

— Kijk, Walja, het gezicht van kameraad Kofsjoef is bevroren. Hij moet behandeld worden, — zei Rogof nors.

Alexej begreep pas nu, dat Rogof om hem bezorgd was. Het meisje trad op hem toe en richtte, zonder op Alexej's protesten te letten, met haar koele handen zijn gloeiende en enigszins opgezwollen gezicht op. Onwillekeurig bewonderde Alexej haar lange wimpers.

— Het is goed, dat u het met sneeuw hebt gewreven, — zei Walja. — Anders zou u met een zwart gezicht moeten rondlopen. Nu zullen wij uw wangen en neus met zalf insmeren, en dan komt het wel in orde. — Zij keek Alexej recht in de ogen. — Vóór u in Nowinsk terugkomt, zal het genezen zijn. Uw meisje zal er niets van merken. En laat nu uw handen eens zien. Aj, met uw handen is het erger gesteld. Dat zal uw verloofde minder leuk vinden. — Het meisje sprak zuiver Russisch, met een nauwelijks hoorbaar accent.

— Ik heb geen verloofde, Walja.

— Dat geloof ik niet, — antwoordde het meisje; gichelend als een bakvis ging zij de zalf halen.

Rogof ijsbeerde zwijgend door de kamer, terwijl hij de ingenieurs nog steeds niet aankeek. Beridze stak zijn pijp op. Alexej haalde een vel papier uit zijn zijtas om een schets van het „naar-zich-toe“-transport der buizen te tekenen.

— Jullie hadden eens moeten zien, hoe het er hier uitzag, toen ik met die verongelukte vrachtschuit hier aankwam! Daar kan Kotjenef van meepraten! — begon Rogof onverwacht met doffe en krachtige stem, zonder iemand aan te zien. — Tweemaal zijn Polisjtsjoek en ik op een ijsschots de rivier overgestoken, het heeft een haar gescheeld, of wij waren verdronken, hele stromen ijskoud water hebben wij binnengekregen. . . . De helft van de post op de ene oever en de andere helft aan de overkant. De chef van de post houdt drinkgelagen met sujetten van hetzelfde allooï, hebben en houden smijt hij over de balk, één grote bende. Ze hebben zich de haat van de Nanajers op de hals gehaald. De mensen lijden honger en kou — vreselijk om aan te zien! . . . Wat moesten wij doen? Ik overlegde met Kotjenef en wij kwamen tot de slotsom, dat ik hier moest blijven. Achteraf, als mosterd na de maaltijd, heeft Batmanof mij officiëel aangesteld. Het gewestelijke partijcomité hielp ons met die spitsboeven af te rekenen. Kotjenef en ik gingen toenadering zoeken tot de Nanajers. . . . Zij waren kwaad op de vorige chef van de post en wantrouwden mij aanvankelijk; pas later begonnen zij vertrouwen in mij te stellen. Eindelijk vroor de Adoen dicht, waarnaar wij verlangend hadden uitgezien. Toen verhuisden wij met de hele rataplan naar de linkeroever, legden de weg aan, trokken een paar gebouwen op. . . .

Rogof liep met snelle passen door de kamer, en hij sprak op koortsachtige toon. De ingenieurs hoorden hem geroerd aan. Alexej dacht aan de eerste kennismaking van Batmanof met Rogof en aan het impulsieve optreden van Alexander Iwanowitsj.

— Wat jij op de post hebt gedaan, was niet meer dan een staaltje van je plicht, — viel Kotjenef Rogof in de rede. — Waarom ben je hierover begonnen te spreken?

— Ja, ik heb gedaan wat mijn plicht was en wat ik niet kon nalaten, — ging Rogof voort. — Natuurlijk heb ik niet terwille van Batmanof hele nachten niet geslapen, mij afgebeeld en al mijn krachten ingespannen. Het is oorlog, en iedereen moet zijn plaats in de strijd innemen!... Ik heb over Batmanof echter veel nagedacht. Een goed woord van hem is een weldaad voor mij. Jij staat anders tegenover hem, Kotjenef, jij zult mij niet begrijpen. Van het ogenblik af dat ik hem leerde kennen, ben ik sterk aan hem gehecht. Ik ben bereid voor hem mijn leven in te zetten, op mijn erewoord! En buiten mij zijn er nu op de post velen, die van hem zijn gaan houden... Wat ben ik in vergelijking met hem? Een groentje! — Rogof draaide zich zo heftig om, dat zijn botten kraakten. — Toch heb ik een goed woord uit hem weten te krijgen; „Ik ben tevreden over jou, Rogof, jij hebt hier goed werk verricht. Dank je. Ik ben blij, dat ik mij in jou niet vergist heb.” En vandaag is dit alles bedorven! „U hebt mij beledigd,” — zei hij. En hij begon mij meteen met „u” aan te spreken. Stommeling die ik ben! — Hij sloeg zich met de vlakke hand tegen het voorhoofd. — Door één stommiteit kun je jaren van eerlijk werk te niet doen!... Die ellendige vrachtwagens! Ik zou graag de wagens van mijn eigen post er bij afstaan en zelf de buizen op mijn nek verslepen. Wat moet hij nu van mij denken? Hij kwam zelfs weer met die vissen op de proppen! — Hij boog zich naar Beridze over. — Je kunt mij geloven, Georgi Dawydowitsj: ik ben onschuldig aan de geschiedenis met die vissen. En die vrachtwagens... ja, die heb ik achterover gedrukt. Maar wil je weten, hoe dat gekomen is? Twee of drie auto's hadden onderweg panne gekregen, de chauffeurs kwamen bij mij, ik beval, hen te helpen. Toen overwoog ik tot mijn ongeluk, dat die wagens op de zevende post toch voorlopig niet gebruikt zouden worden, en besloot de gelegenheid aan te grijpen en er buizen mee te vervoeren...

— Met die wagens heb je verkeerd gehandeld, Alexander Iwanowitsj, — zei Beridze streng. — Je moet niet trachten je te rechtvaardigen.

Ik tracht mij niet te rechtvaardigen, ik heb er spijt van.

Kotjenef heeft mij gewaarschuwd, maar ik heb zijn woorden in de wind geslagen. Ik zal het mijzelf nooit vergeven!... Zeg eens, Georgi Dawydowitsj, hoe kan ik Batmanof nu met mij verzoenen? Hij wil mij niet zien! Over de telefoon spraken wij, alsof wij pal tegenover elkaar stonden. Dat ik mij in zo'n tijd zo voor schut heb gezet...

Rogof liet zich op de bank neervallen en boog het hoofd. Zijn onverwachte biecht had Alexej geroerd. Hij voelde een groeiende sympathie jegens deze krachtige en impulsieve man, en hij moest opeens aan Olga denken: ja, dat was de man die zij nodig had, zij, die zich door haar ongelukkige liefde vernederd voelde! Hij zag hen in gedachten naast elkaar en bedacht met machteloze woede, hoe blind het lot kan zijn: het verenigt mensen, zonder zich er om te bekommeren, of zij bij elkaar passen of niet, en scheidt dikwijls diegenen, die voor elkaar geboren zijn.

Kotjenef vroeg Beridze, hoe de arbeid aan het project vorderde, en hoe de toestand was op de posten, die zij reeds bezocht hadden.

— Zijn de betrekkingen tussen Rogof en Pribytkof weer in het reine gekomen? — wilde de hoofdingenieur weten.

— De betrekkingen zijn normaal. U hebt hun beiden daarover geschreven, is het niet?

— Ja, en in scherpe bewoordingen.

— Het ligt in Rogof's aard, dat er geen dag verloopt zonder strubbelingen. Het is een man van ongelooflijke energie! Maar ook de oude Pribytkof staat zijn mannetje. Ik moet nu en dan als bemiddelaar optreden. Ik ken hen nu door en door en weet, hoe ik hen met elkaar moet verzoenen. Kortom, wij doen ons werk. Wij zijn tenslotte toch communisten, en waartoe ons karakter ons ook moge verleiden, wij komen toch tot eenzelfde besluit.

Walja kwam terug met een potje zalf in haar handen. Samen met haar kwam Maxim Chodzjer binnen. Zonder een woord te zeggen ging de voorzitter van de dorpssoewjet aan de tafel zitten, terwijl hij een paar trekjes aan zijn pijp nam. Walja smeerde Alexej's gezicht en handen in; een minuut later glom de ingenieur als een Mongools afgodsbeeldje. Toen het meisje klaar was met haar werk, ging zij naast Chodzjer zitten en begon de gasten met belangstelling te bekijken.

— Kom, aan het werk! Genoeg getreurd! — zei Rogof met een zucht, en hij vroeg Chodzjer: — Waar zit jij op te wachten, voorzitter? Heb je mij iets te zeggen? Voor de dag ermee!

— Wij willen kameraad Beridze bij ons thuis zien. Hij moet komen. En kameraad Kofsjoef ook. Zij zeiden, dat zij de oude

mensen nodig hadden. Welnu, ik heb hen verzameld, zelfs Mafa is gekomen.

— Nu niet, Chodzjer, later. Wij moeten eerst een paar zaken afhandelen. En jij daar, dokter, wat zit jij tegen Kofsjof te knipogen? Je bereikt er toch niets mee — hij heeft een liefje in de stad, heel wat mooier dan jij!

Alexej speurde in deze scherts een nuance van bitterheid en keek Rogof verwonderd aan.

— Ik heb tegen niemand geknipoogd, chef. Ik ben ook verloofd; je bent toch niet vergeten, wie wij uitgeleide hebben gedaan naar het front — antwoordde Walja met lichte spot. Zij wierp nog een verholen blik op Kofsjofs glanzende gezicht en ging heen.

— Alexander Iwanowitsj, onze vissers willen zich bij jou beklagen, — zei Chodzjer, die al die tijd gezwegen had.

— Waarover? Goed, roep hen binnen.

Chodzjer verliet de kamer en keerde een ogenblik later terug in gezelschap van twee Nanajers, die de ingenieurs reeds op de rivier hadden gezien. De eerste, een magere grijsaard, maakte een diepe buiging, toen hij over de drempel trad.

— Jij bent onverbeterlijk, ouwe! Hoe vaak heb ik je al niet gezegd, dat je die buigingen achterwege moet laten! — maakte Rogof zich kwaad. — Je brengt mij daardoor altijd uit mijn humeur. Jij moet die slechte gewoonte afleren; wie heeft er nu behoefte aan buigingen?

De tweede visser, wiens kleine dopneus geheel verloren ging tussen zijn brede, platte, over zijn jukbeenderen gespannen wangen, was jonger. Hij trad op Rogof toe en zei opgewonden:

— Niet goed zo doen. Wij steurvis vangen, wij zelf willen bouwers geven. Waarom tractorman vis afnemen? Och, niet goed! — De Nanajer schudde het hoofd en klapte met zijn tong.

— Wat voor een vis? Ik snap niet, waar je het over hebt. Jij moest bij Chodzjer eindelijk eens Russisch leren praten. Of spreek Nanajs, dan versta ik je nog eerder!

Chodzjer legde de toedracht van de zaak uit: de vissers hadden een geweldige steur van vijftientig poed gevangen. Zij waren niet in staat geweest hem uit het water te trekken en hadden de hulp van een tractorist ingeroepen. Deze was met zijn tractor gekomen, had het visnet er aan vastgebonden, had de tractor op gang gebracht en zo de reusachtige vis uit zijn element getrokken. Vervolgens hadden de helpers van de tractorist de steur op de aanhangslede geladen en meegenomen. Door deze daad waren de vissers beledigd en gegriefd: zij waren zelf van

plan, de helft van de vis aan de post te schenken en de andere helft af te staan aan het fonds voor nationale defensie.

— Ach, wat een lomperik! — Op Rogofs gezicht tekende zich een rimpel van woede af. Hij keek Kotjenef aan. — Hoor je dat? Zij zijn weer in hun schandelijke gedrag tegenover de Nanajers teruggevallen. Jullie staan in je recht, kameraden, — zei Rogof tot de vissers. — Wij zullen dadelijk maatregelen nemen. Jullie krijgen de vis terug.

Hij beval de tractorist op te sporen en bij hem te ontbieden. De oude Nanajer maakte weer een buiging, Rogof keerde hem geërgerd de rug toe. Chodzjer, die met de vissers heenging, herinnerde de ingenieurs er aan, dat hij hen in zijn huis verwachtte.

De leider van de werkzaamheden aan het traject, een grijze oude man met een bril op, spreidde voor de ingenieurs en de chef van de post de grafiek van het buizentransport en van het laswerk uit. Aan de grafiek was een lijst van de benodigde materialen toegevoegd.

— Laten we met de buizen beginnen, — zei Beridze. — Op het gedeelte van de sector, waar Kofsjoj en ik doorheen gekomen zijn, liggen vele overbodige buizen. Betekent dit, dat er op het andere gedeelte een tekort aan buizen is, of hebben jullie ze eenvoudig over?

Alexej haalde zijn aantekeningen te voorschijn, en allen zetten zich tezamen aan het werk om een balans van de buizen op te stellen in rubrieken: hoeveel er op de depots lagen, hoeveel er naar de losplaatsen vervoerd waren en hoeveel er reeds aaneen waren gelegd. Er kwam aan het licht, dat er op de post meer dan honderd buizen over waren.

— Beveel onmiddellijk, Alexander Iwanowitsj, ze naar de zesde of zevende post te vervoeren, — verordende Beridze. — Volgens mijn gegevens heerst er daar een tekort. Met de vrachtauto's, die morgen van hier vertrekken, kun je vrijwel alle overbodige buizen in één keer transporteren.

Rogof ijsbeerde door de kamer en wreef luidruchtig zijn in de buitenlucht ruw geworden handen.

— Nu lijkt het al weer, of ik mij aan andermans goed vergrepen heb! Maar hier heb ik toch werkelijk geen schuld aan! — Hij wendde zich tot Pribytkof: — Waarom heb jij gezwegen, kameraad ingenieur, waarom heb jij mij niets gezegd? Of kon je de buizen niet tellen, ben je het rekenen verleerd?

De ingenieurs en Rogof gingen de grafiek dag voor dag na om het tempo van het buizentransport uit te rekenen.

— Moeten wij werkelijk nog twee maanden lang bezig zijn met het vervoer van die buizen? — wond Rogof zich op. — Daar ben ik het niet mee eens, kameraad transportleider! Wij spelen het eerder klaar.

Dat doen wij niet, Alexander Iwanowitsj, — wierp de kleine grijsaard tegen. — Hier hebt u de berekening, alstublieft. Wij hebben een dozijn vrachtwagens, elk met een laadvermogen. . . .

— Wagens zijn wagens, maar mensen — dat is iets heel anders, — viel Kotjenef Pribytkof in de rede. — U weet heel goed, dat er bij ons elke dag meer buizen vervoerd worden, terwijl de auto's steeds dezelfde zijn.

— Ik roep vandaag nog de chauffeurs bijeen, wij zullen eens zien, wat zij zeggen, — voegde Rogof er aan toe.

— Je kunt zeggen wat je wilt, maar de buizen vervoeren zij slecht. Net als vroeger werpen zij ze van de wagens af, om het even, wáár, — hield Pribytkof zacht, maar tegelijk koppig vol. — Daarmee houdt de grafiek geen rekening, en dit zal extra tijd eisen.

— De chef van de post heeft gelijk, — mengde zich Kofsjoj in het debat. — Het transport van de buizen moet bespoedigd worden. Wanneer de chauffeurs bijeen zijn, zullen wij het over verandering in de organisatie van het vervoer hebben. Ik heb in dit opzicht een zakelijk voorstel.

Rogof fronste het voorhoofd; om een of andere reden beviel hem Kofsjofs ondersteuning niet. Beridze merkte dit op en bevestigde:

— Je zult zien, Alexander Iwanowitsj, het is een uitstekend voorstel, zo simpel als het is. Ik verwonder mij er over, dat dit niet eerder in ons opgekomen is!

Plotseling kwam er een lange jongen met chauffeurswanten in zijn handen het kantoor binnenstormen. Zijn hoofd was bedekt met een dons van rijp, zijn natte bontjekker stond stijf van het ijs. Hijgend meldde hij Rogof:

— Ik heb de wagen uit het wak gekregen! Hij staat al in de garage.

— Flink zo. — klaarde Rogofs gezicht op. — Hol naar huis om je te warmen. Zeg maar, dat ze je uit mijn naam een borreltje moeten geven. En pas op, dat je niet ziek wordt! . . .

De chauffeur hield zijn blik strak op Rogof gericht en ging niet weg. Deze duwde hem zachtjes naar de deur.

— Vooruit, vooruit. Ik ken de regel heus wel: je hebt uit onoplettendheid een wagen in het water gereden, dan krijg je een uitbrander; je hebt de wagen gered, nu is alles vergeven en vergeten. — Rogof fluisterde Kotjenef snel toe: — Zie je, hoe

zo'n uitbrander als een steen op de maag ligt? Het is er nu niet de tijd naar om ze te krijgen. En zeker niet van Batmanof.

Er verscheen een kleine, breedgeschouderde man in een besmeurde overall op de drempel.

— Praat jij maar met die usurpator. Ik ben bang, dat ik mij niet kan beheersen, — zei Rogof tot Kotjenef.

— Wie heeft u toegestaan op de post eigenmachtig op te treden? — vroeg Kotjenef de man in overall. — Welk recht had u de Nanajers de steur af te nemen?

— Wij hebben die walvis toch uit de rivier gehaald. Zij hadden het nooit klaargespeeld, — haalde de tractorist met een doodonschuldig gezicht de schouders op.

— „Wij dit, zij dat!” — aapte Rogof hem na, die zich toch niet kon inhouden. — Over de moraal zullen wij het later uitvoerig hebben, nu komt het mij niet gelegen bepaalde uitdrukkingen te gebruiken.

— Het is barbaars, zoals u gehandeld hebt, het is een terugval in die misselijke gewoonten van vroeger, — berispte Kotjenef de tractorist. — De Nanajers verdienen grote hoogachting. Zij helpen ons in alles. Waarom hebt u hen beledigd? Zij wilden zelf de helft van de steur aan de post ten geschenke doen.

— Nou, dan is het toch dik voor elkaar. Laten zij het dan maar zo opvatten, dat zij ons de vis al aangeboden hebben, — grinnikte de tractorist. — Voor zichzelf vangen zij heus wel een andere, de rivier zit vol vis.

— Kijk, kijk, wat een handelsman! — zei Rogof met nijdige verwondering. — U moest bij de bevoorrading gaan werken — de hele streek zou in een wip uitgeplunderd zijn! . . . Ik zal u eens wat zeggen, waarde heer: u sleept die vis onmiddellijk naar de voorzitter van de kolchoz en later komt u bij mij, dan spreken wij elkaar nader over de handel!

Hij sprak de woorden „dan spreken wij elkaar nader” op zulk een toon uit, dat de tractorist een huivering over de rug liep.

— Als je er niets op tegen hebt, zal ik deze zaak afhandelen, — stelde Kotjenef voor. — Ik ga naar het autopark en roep allen bijeen: communisten en partijlozen; dan zullen wij openhartig praten. De streek, die de tractorist vandaag geleverd heeft, dient goed onder de aandacht gebracht te worden.

Pribytkof, Beridze en Kofsjof bestudeerden de lijsten van materialen om vast te stellen, wat er op de post aanwezig was en wat er ontbrak.

— Noteer, Aljosja: er is te weinig carbid en elektroden. Bitumen is er helemaal niet, — dicteerde Beridze.

Alexej schreef, terwijl hij met zijn linkerhand de smeltende

zalf over zijn wangen wreef. Rogof ging aan de kant zitten, met zijn handen diep in zijn zakken gestoken.

Buiten was het reeds donker, toen Polisjtsjoek binnenkwam. Hij werd gevolgd door een hele troep chauffeurs — gezonde, roodwangige jonge mannen met dubbele bontjerkers en viltlaarzen aan. Zij vulden het ganse kantoor en verspreidden een penetrante benzinelucht.

— Gaat zitten, kameraden chauffeurs, — nodigde Rogof goedmoedig uit: zijn stemming was omgeslagen.

Op deze eigenaardige bespreking werden geen lange redenties gehouden, alle kwesties werden snel afgehandeld. Rogof hield het verslag, dat Polisjtsjoek hem overhandigd had, voor zich en las hardop:

— Chauffeur Solntsef! Drie tochten, negen buizen. Zes op de plaats van bestemming afgeleverd, drie op de negentiende kilometer van de wagen geworpen. . . . Toen was je zeker moe geworden, niet? Wat moet ik met die drie buizen op de negentiende kilometer doen? Jij hebt tegenover Smortsjkof wel een verplichting op je genomen, mijn beste, maar de uitvoering laat je zeker aan de kabouters over?

Solntsef stond op en rapporteerde met afgewende blik:

— Hoe ik ook mijn best heb gedaan, ik ben toch in een greppel gereden. Ik zie geen kans deze vervloekte buizen te vervoeren! Ik vermoed, dat de spijlers aan de aanhangwagens lager gemaakt moeten worden, dan slingert hij minder.

— Polisjtsjoek, schrijf het voorstel op, — zei Rogof goedkeurend. — Wij zullen zien, wat wij met de aanhangwagens kunnen doen, Solntsef, maar jouw taak voor morgen is twaalf buizen te vervoeren: die drie van vandaag en negen voor morgen. Ik zie geen andere uitweg! Pas op, dat op deze wijze je taak niet de honderd gaat belopen!

Solntsef glimlachte en keek naar zijn kameraden. Deze glimlachten eveneens — het was te zien, dat zij aan Rogof gewend waren en van hem hielden. Ieder op zijn beurt stonden de chauffeurs op en brachten verslag uit. Rogof vermaande, bebispte en beschimpte hen. Tenslotte kwamen de aanschouwelijke positieve voorbeelden aan de beurt.

— Chauffeur Machof! Drie tochten, twaalf buizen, alle goed afgeleverd. Vertel jij deze onhandige klanten eens, Machof, hoe je het moet aanleggen, om vier buizen tegelijk te vervoeren en ze allemaal op de plaats van bestemming te brengen.

— Dat is een geheim, — verklaarde Machof, terwijl hij Alexej een blik toewierp als om hem te waarschuwen. — Die

onhandige klanten moeten zelf maar hun hersenen gebruiken, ik doe het niet voor hen.

— Een geheim? — lachte Rogof. — Wij hebben dus een privé ondernemer, een individualist in ons midden! Laat mij je eens goed bekijken, zulke mensen ontmoet je in ons land niet vaak. Kom je misschien uit Amerika?

— Word niet beledigend, kameraad Rogof. Ik kom uit Blagowestsjensk.

— Je wilt je geheim dus niet vertellen?

— Nee, — antwoordde Machof kalm.

— Zoals je wilt. Wij komen er zo ook wel. Ik ben alleen bang, dat jij je er later voor schamen zult.

— O, daar kom ik wel overheen! . . .

Alexej legde de ingenieurs de idee van het buizentransport op de „naar-zich-toe”-methode voor.

Nog voor hij uitgesproken was, praatten allen door elkaar. Het voorstel was in de smaak gevallen, de chauffeurs hadden dadelijk de voordelen ervan overzien.

— Kameraad Rogof, voer morgen direct deze methode in! — riep Solntsef.

— Dat spreekt van zelf, — stemde Rogof in. Hij keek Alexej oplettend aan, en deze bespeurde een uitdrukking van goedkeuring in zijn blik. — wij zullen aan uw voorstel nog iets toevoegen, kameraad Kofsjoef. Zoiets als een beloning aan het eindpunt. Wie de buizen naar de plaats van bestemming brengt, krijgt een beloning.

— Een glaasje wodka! — riep iemand uit.

— Dronkenlap! — was Rogofs antwoord. — En wat zouden jullie er van zeggen, als er daar een meisje jullie opwacht met een beker hete koffie, belegde broodjes en een pakje sigaretten? Lijkt jullie dat niets?

— Nou en of! Wij houden je aan je woord! — zei Machof.

— Ach, bent u dat, mijnheer de individualist? — vestigde Rogof zijn blik op hem. — Ik was u helemaal vergeten. Daar zit je nu met je geheim, wat? Nu taalt er geen mens meer naar! Vind je dat niet jammer?

— Nee, — zei Machof welgemeend.

— Van morgen af voeren wij de transportmethode van ingenieur Kofsjoef in, — beval Rogof Polisjtsjoek. — De reorganisatie moet geschieden, zonder dat het werk onderbroken wordt. Overleg nog vandaag met Pribytkof, hoe de expeditie en de controle geregeld moeten worden.

— Goed, — stemde Polisjtsjoek in.

Deze zwijgzame man was sedert zijn kennismaking met Rogof

op de verongelukte vrachtschuit diens trouwe helper en vriend geworden. Was Polisjtsjoek indertijd niet met zijn sleepboot te hulp gekomen, dan had Rogof de gestrande vrachtschuit met de mensen en de goederen waarschijnlijk niet weten vlot te krijgen.

Nu was Polisjtsjoek terneergeslagen en ontstemd. Uit de blikken, die de ingenieur en de chauffeur met elkaar wisselden, leidde hij af, dat zij onder één hoedje speelden. Polisjtsjoek ergerde zich over zijn eigen blunder. Hij wist niet, of hij Rogof er van op de hoogte moest stellen. En toen hoorde hij Kofsjof zeggen:

— Kameraad Rogof, u hebt zojuist het „naar-zich-toe”-transport mijn methode genoemd. Voor mijn gewetensrust moet ik deze zaak recht zetten. — Alexej schoot in een lach, toen hij zag, hoe Machof achter de ruggen van zijn kameraden wegdook om door Rogof niet bemerkt te worden.

— Is dit voorstel dan niet van u afkomstig?

— Deze methode is reeds eerder uitgedacht en in praktijk gebracht door kameraad Machof.

— Als je me nou! — riep Rogof vol vuur uit. — Machof! — Hij kon de chauffeur niet dadelijk ontdekken. — Verschuil je maar niet, ik vind je toch. Jij vertrouwt ons dus niet, noch mij, noch Polisjtsjoek, noch Kotjenef?

De chauffeur gaf geen antwoord. Rogof hield zijn vertoornde blik strak op hem gevestigd.

— Laat hem met rust, Alexander Iwanowitsj, ik ben de schuldige. — zei Polisjtsjoek zacht. — Hij heeft mij het voorstel voorgelegd, maar ik heb het afgewimpeld. Het stond mij niet aan, ik weet zelf niet waarom.

Rogof keek Polisjtsjoek verwonderd aan.

— Wat gebeurt er hier in mijn huis eigenlijk?

Hij wilde zich tegelijk op Polisjtsjoek en Machof werpen, doch de spottende blik van de ingenieurs en Kotjenef weerhield hem.

— Goed, wij komen er nog op terug. — mompelde hij.

Voor hij de chauffeurs liet gaan, gaf hij hun een goede raad:

— Ik zal twee dagen afwezig zijn. Ik hoop na mijn terugkeer heel andere cijfers van jullie arbeidsprestaties te vinden.

— Nu komt het transport wel in orde, — zei Solntsef.

— Wij moeten ons uit alle macht haasten, — vervolgde Rogof. — De directeur van het bouwbedrijf heeft mij gewaarschuwd, dat er op de veraf gelegen posten te weinig chauffeurs zijn. Binnenkort zullen er een paar van jullie Smortsjkof achterna moeten gaan.

— Ik meld mij als eerste, — fluisterde Machof Solntsef toe.
— Ik heb hier toch geen leven meer vanwege mijn individualisme.

Beridze, Kofsjoef en Rogof verlieten het kantoor. De prille winternacht hield de nederzetting in een donkere mantel omsloten. Het aarzelend geflonker der sterren drong nauwelijks door het waas van duisternis heen.

— Blijft even staan, — zei Rogof, en zij hielden stil.

Achter de Adoen kwam een geweldige, oranje maan op. Zij hing boven de rivier, en alles in de omtrek kreeg een wonderlijke kleurschakering: de zwarte en stille bergtoppen, de met schilderachtige schaduwen bedekte helling van de oever, het zich in de verte verliezende ijs van de Adoen, de blauwige, als het ware flonkerende sneeuw.

— Ja, het is mooi, — gaf Beridze toe. — Wat een landschap!

— Ik zie er het mooie niet van af! — antwoordde Rogof. — Dit tafereel herhaalt zich waarschijnlijk al een miljoen jaren. . . .

— Maar u hebt ons toch zelf halt laten houden om er van te genieten! — merkte Alexej op.

— Niet dáárvan. — Rogof riep Beridze, die reeds doorliep, toe: — Wacht even, Georgi Dawydowitsj! Eén minuutje!

Het was of hij met deze uitroep een onzichtbaar lichtknopje had omgedraaid: op hetzelfde ogenblik vlamden twee lange rijen lichten op, één langs de oever, de andere op de ijsweg op de Adoen. Hel en overmoedig deden zij het schuchtere licht van de maan en de sterren verbleken. Met een voldaan gezicht richtte Rogof zijn blik van de rivier naar het traject — daar, achter de huizen en de bergen, projecteerden de lichten hun flikkerende schijnsel op de hemel, als verdrong de dageraad de nacht om voortijdig op te gloren. Met de lichten ontwaakte ook het leven; men hoorde auto's toeteren op de rivier, aan de oever ratelde een tractor, achter de nederzetting zongen de cirkelzagen hun doordringende lied. Slaperige honden reageerden even met een nijdig geblaf, maar verstomden spoedig.

— Laten wij opstappen. Het was deze aanvulling op het landschap, die ik jullie wilde tonen, — zei Rogof.

Alexej liet Beridze voorgaan en pakte Rogof bij de arm.

— In Nowinsk heb ik een boodschap meegekregen. Ik moet u de hartelijke groeten van iemand overbrengen.

— Van wie? Filimonof soms?

— Nee, niet van Filimonof. U weet van wie. — Alexej voelde, hoe Rogofs krachtige biceps zich onder zijn vingers spanden. —

Zij zei, dat zij vaak aan u denkt. Zij verlangt er naar, u te zien.
— U bent dus haar vertrouwensman, niet? — Rogof maakte zich bruusk los uit Alexejs greep. — Eerlijk gezegd heb ik daar al een en ander van gehoord!

— Ja, haar vertrouwensman, — beaamde Alexej. Hij begreep ineens, waarom Rogof hem zo afgunstig en vijandig aankeek. Hij moest er om lachen, en tegelijk deed het hem goed. Hij drukte krachtig Rogof's arm. — Je hoeft mij niet je tanden te laten zien, Othello! Ik maak Olga Fjodorowna niet het hof. Ik ben haar vriend, als je zo'n groot woord kunt toepassen op mensen, die elkaar pas zo kort kennen.

Rogof bleef staan; hij bracht zijn gezicht vlak bij dat van Alexej en keek hem strak aan.

— Dank je, — zei hij zacht, terwijl hij terloops een blik wierp naar de voor hen schrijdende Beridze. — Ik zie, dat ik voor jou niets te verbergen heb. Ik verlang erg naar haar. En ik ben haar dankbaar. Zij heeft mij zoveel kracht gegeven, dat ik bergen kan verzetten. Maar soms weet ik geen raad van verlangen naar haar. Weet je, — fluisterde hij nog zachter Alexej in het oor, — eens zal zij van mij gaan houden, dat zul je zien! Ik geloof niet, dat zij zo verknocht is aan die... Konstantin.

— Zij houdt niet van hem. En hoe een pijn het haar ook doet, nu rukt zij al wat haar met hem verbond uit haar hart, — zei Alexej overtuigd.

— Ik ga naar Nowinsk. Ik moet haar zien! — mompelde Rogof met hartstocht en bitterheid.

— Doe dat liever niet. Je moet haar nu niet storen.

— Vertel mij van haar!...

Het gesprek werd afgebroken, doordat zij aan het eind van de nederzetting waren gekomen. Hier werden zij door een afgezant van Chodzjer ingehaald. Met hun drieën begonnen zij te overleggen, of zij naar de voorzitter van de dorpsowjet zouden gaan of eerst een bespreking met de leiders van de post moesten houden.

— Wij moeten vandaag alles afhandelen, — zei Rogof resoluut. — Ik moet morgenochtend de vrachtwagens naar de zevende post brengen, en jullie moeten ook je tocht vervolgen.

— Doe wat je bevolen is en schrijf ons niet voor wat ons te doen staat, — zei Beridze, geprikkeld door Rogofs besliste toon. — Wij blijven nog twee of drie dagen in Tywlin, misschien ook wel langer.

— Geen sprake van, kameraad hoofdingenieur, — protes-

teerde Rogof. — Jullie hebben ook het bevel gekregen morgen op te breken.

— Van wie dan?

— Van de baas.

— Jij hoeft, tussen twee haakjes, niet bij ieder woord met hem op de proppen te komen. Jullie hebben het alleen maar over hem. Het lijkt wel, of hij hier gisteren is geweest.

— Dat was hij ook. Niet gisteren, maar eergisteren, — zei Rogof. — Hij kwam als een donderslag uit heldere hemel. . . .

— Waar heeft hij ons dan ingehaald?

— Hij is met een vliegtuig gekomen. Hij heeft de hele post doorsnuffeld, met Jan en alleman gesproken, uiteengezet, hoe wij moeten leven en werken, en is vertrokken.

De ingenieurs keken elkaar aan.

— Dus hij heeft dat telefoongesprek met jou niet uit Nowinsk gevoerd?

— Van de zevende post. Daardoor kon ik er geen punt aan zuigen, — zuchtte Rogof, en weer sloeg hij zich met zijn vlakke hand krachtig op het voorhoofd.

— Welke boodschap heeft hij voor ons achtergelaten? — vroeg Beridze.

— Zeg aan de ingenieurs, beval hij mij, dat ik hun voorga op het traject. Laten zij niet gaan morrelen aan gaten, die ik zelf ga dichtstoppen. Er zijn op het traject evenveel van zulke gaten als sterren aan de hemel; het heeft geen zin, dat zij bij ieder kleinigheidje halt houden. . . .

DERDE HOOFDSTUK

De Nanajers in eigen omgeving

Het ruime huis van Maxim Chodzjer was vol mensen. Zij zaten op banken bij de tafel en langs de wanden op de vloer. De oude mannen zaten, met donkerbruine gezichten, onbeweeglijk in hun gewatteerde kaftans in een hoek bij elkaar; zij rookten zwijgend hun pijpen. De jeugd had zich dicht bij de deur geschaard. Aan de voorzitterstafel gezeten, waren Chodzjer en twee andere Nanajers iets aan het bespreken. Toen de ingenieurs en Rogof in een wolk van bevroren damp in de deur verschenen, stond Maxim snel op en liep hun tegemoet. Alexej werd dadelijk getroffen door de spottende blik uit de fonkelende ogen van Walja, die met drie andere meisjes ceremonieel op een bank zat. Zij begonnen druk te fluisteren, terwijl zij naar Kofsjoj keken.

— Welkom, waarde gasten! — zei Chodzjer verheugd. — Ik wachtte al met smart op u. Wij hebben ons intussen een beetje met onze eigen zaken bezig gehouden.

— Gaat u rustig verder, laat u zich door ons niet storen, — zei Beridze, terwijl hij zijn handen op zijn borst legde. — Wij gaan in een hoekje met de oude mannen zitten praten.

— Onze zaken lopen niet weg, maar u wel, — wierp Chodzjer tegen, en hij nam de gasten mee naar de aangrenzende kamer, die door een gordijn van ruige berenvachten van de eerste gescheiden was.

Hier hingen aan de met krantenpapier behangen wanden spiegels en bundels gedroogde eekhoornvellen. Midden in het vertrek prijkte een groot, verchroomd bed met vier glanzende bollen. Op de schrijftafel stond een schrijfmachine. Achter een klein, met rode ornamenten bestikt scherm hurkten twee vrouwen aan een laag tafeltje, waarop ovale naaikistjes van berkenbast stonden. De ene vrouw draaide in snel tempo het

wiel van een naaimachine rond, terwijl de andere met de hand een bijna voltooide bonten mof afnaaide.

Bij de kachel lagen op de grond huden, waarop twee knapen languit vreedzaam sliepen. Er naast was een oude vrouw, met een uitgedroogd, rimpelig gezicht en een pijp tussen de tanden bezig een kind met een donkerbruine huid in een diepe ijzeren tobbe te baden. Een paar Nanajers op leeftijd volgden aandachtig de procedure. Toen de oude vrouw de gasten ontwaarde, haalde zij het kind snel uit het water en wikkelde het in een laken, dat een der Nanajers met een ernstig gezicht ophield.

— Zichzelf wassen zij nog maar zelden, maar zij kijken graag toe, hoe de kinderen gewassen worden, — merkte Chodzjer op. — Dit zijn allemaal mijn zonen en dit is mijn vrouw, — wees hij op de kinderen en op een kleine liefvallige vrouw, die met een nog niet geheel voltooide mof in haar hand van achter het scherm naar voren trad.

— Voor wie zijn die mooie dingen? — vroeg Beridze aan de vrouw des huizes, terwijl hij de mof in zijn handen nam.

— Voor u en uw vriend, — antwoordde de vrouw met een glimlach, waarbij haar blanke tanden zichtbaar werden. — Wij zullen ook bontlaarzen voor u maken, opdat u een herinnering aan Tywlin meedraagt, in de letterlijke betekenis.

— Ik heb een kranige vrouw, — zei Chodzjer trots, terwijl hij liefkozend zijn hand op de schouder van zijn vrouw legde. — Zij geeft de kinderen les en vindt nog tijd voor veel ander werk. Zij naait warme kleren voor de soldaten aan het front; alle vrouwen van de nederzetting helpen haar daarbij.

Zij begonnen ijverig de tafel te dekken om de gasten te onthalen. Op het witte, keurig gestreken tafellaken verschenen een berenbout, gedroogd elandsvlees, vis en blauwbessen. Iets nieuws voor Alexej waren de dunne schijven bevroren vis, die de gastheer bliksemsnel met een scherp mes tot kleine stukjes sneed en met peper en zout kruidde.

Terwijl de gastvrouw nog een lekkernij ging halen en Chodzjer een kijkje nam in de andere kamer, vertelde Rogof levendig en met welgemeende sympathie over de Nanajers:

— Zij zijn eerlijk en oprecht, ze dulden geen bedrog. Een goede daad vergelden zij honderdvoudig. Een zeer rechtschapen volk!

Al pratend liep Rogof naar de tafel en prikte verstrooid stukjes gedroogd elandsvlees op een vork. Kennelijk had hij de gehele dag vergeten te eten en had hij nu een flinke honger gekregen.

— Zij gaan naar het werk als naar een feest, of zij nu vis vangen, een clubgebouw optrekken of voor iemand een nieuwe

fanza bouwen. Ik sla hen graag gade, dat doet me goed. En zodra ik maar met een of andere moeilijkheid zit, wanneer de weg op de Adoen bijvoorbeeld sneeuwvrij gemaakt moet worden, melden zij zich allemaal, tot de kinderen toe. Ik heb ergens gelezen, bij Lopatin, geloof ik — er is een onderzoeker van die naam, — dat de Nanajers een lui volk zouden zijn, niet in staat te werken. Wat een kletspraat! Integendeel, zij zijn buitengewoon ijverig, en hun energie is te benijden! —

Katja bracht een schaal grote gezouten komkommers binnen en zette deze op tafel, terwijl zij op plechtige toon verklaarde, dat zij uit hun eigen moestuin waren. Chodzjer kwam terug en nodigde hen aan tafel. De gastheer, de ingenieurs en Rogof dronken uit kleine porceleinen kopjes met water verdunde wodka. Rogof zei tot Chodzjer, terwijl hij een komkommer uit de schaal nam:

— Nu zijn deze komkommers en de andere groenten iets doodgewoons in jullie nederzettingen, maar een paar jaar geleden zou niet één Nanajer komkommers, tomaten of aardappelen gegeten hebben. Op het ogenblik levert de landbouw u niet minder op dan de visvangst en de jacht, is het niet zo?

De Nanajer knikte:

— Groente- en veeteelt brengen zelfs nog meer op dan de visvangst. . .

— En nog pas kort geleden hebben zich hier voor mijn ogen de gekste taferelen afgespeeld, — herinnerde Rogof zich. — De Nanajers konden er niet bij, waarom je bijvoorbeeld aardappels in de grond moet poten. En ik ben in de gelegenheid geweest gade te slaan, hoe een Nanajer aardappels plantte en uren lang bleef staan wachten om te zien, wat er van terecht zou komen. Maar tenslotte vond hij het welletjes, hij groef een aardappel uit de grond en constateerde teleurgesteld, dat hij geen zier veranderd was!

Rogof lachte goedmoedig. Chodzjer, die met belangstelling naar hem luisterde, voegde er met een vage glimlach aan toe:

— Wij hebben nog meer moeite gehad om aan koeien gewend te raken. . .

— Koeien melken, dat kon en wilde niemand; dat werkje moesten de onderwijzeres en de dokter opknappen, — viel Rogof hem bij. — En wanneer zij aan het melken waren, stond de hele nederzetting er in een kring om heen en gierde van het lachen. Het heeft heel wat tijd gekost om herders te vinden; de ouden weigerden kortaf: „Beesten hoeden? Stel je voor! Ze kunnen beter de tajga intrekken en daar leven. . .” Ze snapten niet, waarom koeien hooi — „droog gras” — eten en geen gedroogde vis. Soms gebeurde het wel, dat deze of gene op een

koe toetrad, haar een gedroogde vis voorhield en stomverwonderd was, dat het beest haar kop omdraaide. Dat alles behoort natuurlijk tot het verleden... Nu leven zij op een heel andere wijze.

— Wij hebben onze levenswijze nu in eigen hand, — zei Chodzjer bewogen. — Ons volk was vroeger ten dode opgeschreven. Epidemieën ontvolkten hele nederzettingen. Wij leefden als dieren, het was een barbaarse toestand... Wij werden uitgezogen door sjamanen* en kooplui. Geleerden voorspelden, dat de Nanajers omstreeks 1940 geheel uitgestorven zouden zijn. Tegen het einde van de vorige eeuw waren er vijfduizend Nanajers en in 1915 waren het er al minder dan vierduizend. Pas na de revolutie leefde ons volk op en begon toe te nemen. Nu heeft het aantal Nanajers de vijfduizend overschreden. Wij kennen epidemieën noch ontberingen. Wij hebben een eigen geschreven taal. De jeugd leert lezen en schrijven, een paar jongelui uit onze nederzetting studeren aan de universiteit...

Katja Chodzjer nodigde de gasten vriendelijk uit nog iets te eten, maar zij bedankten en stonden op. Toen stond ook de gastheer op.

— Er zijn bij ons echter ook nog veel overblijfselen van vroeger, — schudde hij het hoofd. — Zelfs sjamanen hebben zich bij ons nog weten te handhaven. Terwijl ik op u wachtte, nam ik er hier juist één onder handen... Ik kan u een sjamaan in levende lijve laten zien...

Zij keerden terug naar de grote kamer, waar de aanwezigen die in groepen bijeen stonden, luidruchtige gesprekken voerden, rumoerden en lachten. Walja en haar vriendinnen zongen met klare stemmen in het Nanajes het Russische lied „Geliefde stad”. Maxim nodigde de ingenieurs uit in de hel verlichte hoek onder de grote petroleumlamp plaats te nemen. Zijn gezicht had een strenge uitdrukking gekregen. Hij wierp de aanwezigen twee, drie zinnen in het Nanajes toe en er trad een volkomen stilte in.

Uit de achterste rijen kwam een dikke, niet meer jonge Nanajer met een besmeurde, blauwe gewatteerde kaftan aan en een spitse muts van wasberenbont op. Over zijn voorhoofd en een van zijn glimmende wangen liepen twee donkere littekens. Chodzjer keek hem strak aan en vroeg met onverholen vijandigheid wat hij wenste.

— Ik willen brigade, — antwoordde de Nanajer in het Russisch, terwijl hij schuins naar de ingenieurs keek. Waar-

* Toverpriesters bij Siberische volken. (vert.)

schijnlijk hield hij hen voor hoge autoriteiten uit de stad en verwachtte hij steun van hen.

— Ik willen werken eerlijk-eerlijk, zoals allen. Jij mij brigade schrijven, ik vissen zullen vangen.

— Hou op met dat geflikfloo! — viel Chodzjer hem in de rede.
— Waarom heb je plotseling zo'n haast in een brigade te komen? Je had vroeger aan eerlijk werk moeten denken! Iedereen hier weet, waar jij je tot nog toe mee bezig hebt gehouden!...

Rogof boog zich voorover naar de ingenieurs en verklaarde hen fluisterend wat er voorgevallen was. Dit was de sjamaan, over wie Chodzjer had gesproken. Een tijd lang had de sjamaan niets van zich laten horen, maar bij het uitbreken van de oorlog had hij zijn duistere praktijken hervat, daar hij de lucht van nieuwe bestaansmogelijkheden had gekregen. Hij bedacht een even sluw als gemeen plan. Veel jonge Nanajers uit de nederzetting waren in dienst gegaan. Zij schreven brieven van het front, en op grond van deze brieven begon de sjamaan zijn „voorspellingen” te doen. Bij hem kwamen voornamelijk oude moedertjes, die zich bezorgd maakten over het lot van hun zonen. Hij bedroog en bestal hen. Alles ging gesmeerd, tot hij kort geleden de oude Mergena onvoorzichtig genoeg „voorspeld” had, dat haar zoon van het front naar huis zou komen; in plaats van haar zoon was het bericht gekomen, dat hij zwaar gewond was. Verontwaardigd over het bedrog, had Mergena een klacht bij de dorpsowjet ingediend.

Onverwacht was er nog iets anders aan het licht gekomen. De jonge vrouw van de jager Foma was tengevolge van een miskraam gestorven. Foma gold als een van de beste jagers der nederzetting, hij had veel sabelbont aan het fonds voor nationale defensie afgedragen. In zijn hart was hij echter nog bijgelovig. Daar hij zielsveel van zijn vrouw gehouden had, had hij haar, zonder er de andere bewoners van de nederzetting iets van te vertellen, volgens oud gebruik met al haar bezittingen begraven, opdat zij, naar hij meende, in het hiernamaals nergens gebrek aan zou hebben. Een week later had Foma ontdekt, dat het graf geopend was en alle goederen er uit verdwenen waren. Hij was bovendien te weten gekomen, dat zijn oude moeder zijn zwangere vrouw tweemaal bij de sjamaan had gebracht, en nu koesterde hij verdenking, dat de sjamaan schuld had aan haar dood.

Chodzjer riep Foma als getuige op. Rogof nam de lijst van vermiste zaken uit zijn handen en liet haar aan de ingenieurs zien. Er stonden twee bontjassen, tien kaftans, twintigduizend roebel aan baar geld, twee sabelvellen en veel huisraad op.

— Kunt ge niet onthullen, o sjamaan, waar deze zaken zijn?
— vroeg Chodzjer ironisch. — Gij weet en ziet immers alles!

De sjamaan boog het hoofd en zweeg. Foma keek met afkeer naar hem.

— Wel, als jij het toveren verleerd bent, zullen wij de militie moeten roepen, — lachte Chodzjer. — De militie kan goed waarzeggen, zij zal alles gauw vinden! . . .

De sjamaan huiverde en mompelde in een koeterwaals van Russische en Nanajse woorden, dat hij de dingen niet gezien had en van niets wist; dat Foma een sluwe vos was en alles had verzonnen; dat de voorzitter van de dorpsowjet hem beter vlug in een brigade kon inschrijven.

In een opwelling van woede stooft Foma plotseling op de sjamaan toe en hief zijn vuist tegen hem op. Deze bukte zich verschrikt en liet een vreemd ijl gekrijs, als van een rat, horen. Rondom schoot men in een lach; iemand slingerde een tot een prop gebalde lap naar de sjamaan. Er ontstond rumoer, geschreeuw en verwarring in de kamer.

Zonder een oog af te wenden volgde Alexej nieuwsgierig het schouwspel. Rogof, die naast hem zat, draaide zich naar hem om en keek hem strak aan.

— Jij hebt mij niet alles verteld. Tatjana zei, toen zij hier langs kwam, dat Olga bericht had ontvangen over de dood van Konstantin. Waarom heb jij dat voor mij verzwegen? Ik moet alles weten, alles!

— Ik wilde je niet nodeloos ongerust maken. . . Jij zou zeker hals over kop naar Olga toesnellen, en dat heeft geen zin. Ik zeg je nogmaals: zij moet voorlopig met rust gelaten worden. . . Jij kunt haar toch niet helpen. . .

Alexej maakte gebruik van de omstandigheid, dat in het rumoer niemand hun gesprek kon horen, en vertelde van Chmara's bezoek aan Olga Rodionowa. Rogofs gelaat versomberde geheel.

— Allerlei schurken vergallen haar het leven! Jammer dat ik er niet bij was, ik had op mijn manier met hem gesproken! — Hij schoof onrustig op de bank heen en weer. — Ik kan mij voorstellen, hoe moeilijk zij het heeft, nu zij alleen is. — Rogof kneep Kofsjofs hand zo, dat het hem pijn deed. — Die vent kan haar opnieuw lastig vallen! De duivel weet, waartoe zulke lui in staat zijn! Er is nu niemand bij haar, zij is volkomen onbeschermd.

— Wind je niet op, Olga laat niet met zich spotten, — stelde Alexej hem gerust, maar de angst om Olga liet Rogof niet met rust.

— Ik weet heel goed, dat zij mij zal wegsturen, wanneer ik

kom, — fluisterde hij Alexej in het oor. — Aan de andere kant zal ik slechts mijzelf de schuld er van geven, als haar iets overkomt. Het is toch krankzinnig: iemand is je dierbaar en je bent in staat haar voor al het slechte te behoeden, maar je hebt niet het recht je er mee te bemoeien! Je moet maar toezien en afwachten! . . .

Een ogenblik later stond hij op.

— Ik ga er van door. Ik ga haar opbellen. Ik zal meteen eens kijken, hoe het Polisjtsjoek met de vrachtauto's afgaat. — Hij vertrok zijn mond tot een scheve lach: — Ach, Rogof, Rogof, piraat op de ijsweg. . .

Kofsjoj keek, hoe hij zich een weg baande door de op de grond gezeten mensen — uiterlijk sterk en onverstoorbaar. Rogofs opwindung had zich ook aan Alexej meegedeeld, had in hem zelf de steeds in het diepst van zijn ziel levende bezorgdheid om zijn vrouw wakker geroepen. Zijn fantasie tekende hem plotseling een vaag oorlogstafereel voor. Voor zijn ogen schoot een vlam omhoog, vloog de opgeblazen aarde in de lucht. . . Een woud. . . Sneeuw. . . Mensen in bontjekkers om het kampvuur. . . Hij trachtte zich temidden van hen Zina voor te stellen, doch kon het niet. Elke keer dat hij aan haar dacht, zag hij haar in de gewone omgeving — thuis, op straat in Moskou of op de universiteit.

Alexej streek met zijn hand over zijn gloeiende voorhoofd, deed zijn ogen open en ontmoette Walja's meelevende blik — zij had de hele tijd naar hem gekeken.

Toen men de met smaad overladen sjamaan had weggevoerd en het rumoer in de kamer bedaard was, brachten twee jongens op een teken van Chodzjer de oude Mafa bij Beridze. De stokoude man kon zich op zijn kromme, trillende benen nauwelijks staande houden. De honderdtien jaren van zijn leven hadden hem zo uitgedroogd, dat zijn gezicht op een gebakken appel leek en hij niet één haar meer op zijn hoofd had. De ingenieurs lieten hem tussen zich in op de bank plaats nemen. Chodzjer zette een andere bank tegenover hen. Daarop gingen waardig vier andere grijsaards zitten, die uit hun pijpen dampten. De overigen gingen in een dichte kring om hem heen staan.

— Goedendag, Mafa! — zei Beridze luid. — Herken je mij?

De oude man keek hem met zijn kleine, tranende ogen aan, maar herkende hem niet en verstond hem evenmin. Er ging een schok door Alexej bij de gedachte, dat deze man in Poesjkins tijden zijn leven begonnen was, Moerawjof en Newelski in levende lijve gezien en met hem gesproken had. Hoeveel levenswijsheid, ontmoetingen en indrukken had hij niet in zich

vergaard in een leven van meer dan een eeuw, en nu had lichamelijke zwakte hem hulpeloos gemaakt. Als het ware voortbordurend op deze gedachte, zei Wolodjka, Chodzjers neef, die achter de rug van de oude man stond, met wrevel:

— Hij kan niet eens iets vertellen. De oude is volkomen stompzinnig geworden.

Doch Mafa, die geen oog van Beridze afwendde, begon plotse-ling met zachte, vibrerende, zangerige stem te spreken, terwijl hij met zijn gerimpelde, bevende hand de baard van de ingenieur betastte. Wolodjka en met hem ook de andere jonge mannen schoten in een lach.

— Stil, Wolodjka, anders ga je er uit! — dreigde Chodzjer, die zich inspande om de oude man te verstaan. — Mafa zegt, dat hij in zijn jonge jaren onder de eerste Lotsja's — de Russen aan de Adoen — een vriend heeft gehad met net zo'n zwarte baard. Hij heette Fjodor en was een buitengewoon sterk en dapper man. Dat was nog in de tijd, dat de Chinezen hier handel dreven. Op een keer gingen ze Mafa te lijf, omdat deze zijn schulden niet betaalde. Fjodor sprong voor hem in de bres en roste twee Chinezen af.

De oude man weende, nu al deze herinneringen in hem opkwamen; zijn stem zwol nu eens aan en zonk dan weer weg tot een gefluister.

— Deze Fjodor met zijn zwarte baard werd door een beer uiteengereten, — vertaalde Chodzjer. — Zij waren samen op jacht, en Mafa heeft het dier toen gedood. Hij zegt, dat hij toen nog jong was, dat er sindsdien zovele jaren verstreken zijn, dat hij ze niet kan tellen.

De oude man zweeg. Hij haalde zwaar adem. Toen brabbelde hij weer iets onverstaanbaars.

— Nu tracht hij zich zeker te herinneren, of Moerawjof ook een baard had, — lachte Wolodjka weer en hij schreeuwde de oude man oneerbiedig in het oor: — Je hebt nu genoeg over baarden verteld, opa!

Gehoorzaam zweeg Mafa. Beridze richtte het woord tot de andere grijsaards; hem interesseerde de kwestie van de overstromingen van de Adoen. Hij verzocht hen zich te herinneren, wat de hoogste waterstanden van de rivier in de afgelopen jaren waren geweest. Mafa luisterde zwijgend naar zijn woorden en vroeg toen in het Nanajs aan Chodzjer:

— Wie is deze Lotsja?

— Onze vriend, — antwoordde Chodzjer.

Kort en eenvoudig, opdat de oude het beter begrijpen zou, vertelde hij van Beridze, de aanleg van de pijpleiding en de weg, die de nederzetting nu met de grote stad zou verbinden. De oude

man schoof opgewonden op de bank heen en weer, wierp een onberedeneerde blik op de lamp, die boven de tafel hing, en begon plotseling met een gebroken en onzuivere stem te zingen. Hij zong en wiegde met zijn hele lichaam op de maat.

— Hij verhaalt het sprookje van de houten man, die een weg naar de hemel aanlegde. Er was voor de Nanajers geen plaats op de aarde, en de houten man besloot hen naar de hemel over te brengen, — lichtte Chodzjer toe.

Allen luisterden zwiingend naar Mafa. Chodzjer vertaalde het sprookje voor de ingenieurs. Midden in een woord hield de oude man plotseling op. Hij sloot de ogen, sliep onmiddellijk in en begon op zij te hellen. Wolodjka stootte hem dadelijk zonder omslag wakker:

— Niet slapen, versta je? Ze willen met je spreken!

Wolodjka luisterde naar Beridze en stelde de oude man luid, met krachtige en klare stem als die van een meisje, nu eens in het Russisch en dan weer in het Nanajs, vragen. Mafa richtte zijn blik weer strak op Georgi Dawydowitsj en verzonk in gepeins, geluidloos mummelend met zijn bleke, droge lippen.

— Tracht je eens goed te herinneren, opa, — verzocht Wolodjka. — De ingenieur met de zwarte baard vraagt, of de Adoen wel eens tot aan onze nederzetting gestegen is. Hij moet dit dringend weten. Hij is bang, dat het water de weg en de olieleiding zal overstromen. Versta je mij niet? Wat ben jij voor een man, ik praat toch duidelijk met jou! . . . — Wolodjka maakte geërgerd met beide armen een afwerend gebaar tegen Mafa.

— Wind je niet op, kalmpjes aan. De man is zes maal zo oud als jij, — wees Maxim Chodzjer hem terecht. Als om de driftigheid van de jongen te rechtvaardigen, zei de voorzitter tot de ingenieurs: — De oude man luistert eerder naar Wolodjka dan naar de anderen, hij begrijpt hem beter.

Geheel gekalmeerd vervolgde Wolodjka het gesprek in het Nanajs. De oude man antwoordde iets. In zijn diep ingezonken ogen flitste een vonkje van begrip op.

— Mafa heeft het zich herinnerd, — wendde de jongen zich met een voldaan gezicht tot Beridze: — Slechts éénmaal, een jaar of zeventig geleden, is de Adoen tot vlak bij de fanza's buiten zijn oevers getreden. Opa zegt, dat de riviergod toen vertoornd was, omdat de Nanajers tegen hem gezondigd hadden.

— En is het wel eens voorgekomen, dat de rivier de plaats bereikte, waar nu de beide schuren op palen staan, om maar iets te noemen?

Verscheidene stemmen antwoordden tegelijk. Maxim hief zijn hand op om hun het zwijgen op te leggen.

— Op die vraag kunnen velen antwoord geven, niet alleen Mafa, — zei hij. — In 1930, geloof ik, is de Adoen tot die plaats gekomen. Nee, niet in '30, maar in '31... Ik ging juist naar Leningrad om daar te studeren en ben in een kano over het hoge water naar Roebezjansk gevaren.

Beridze zei tot Alexej:

— Zie je, Aljosja, wij hebben ons niet vergist. Ons traject loopt hier achter de nederzetting. Wij hoeven dus ook op deze post niet bang te zijn voor een overstroming.

Toch stelde Beridze zich met dit alles nog niet tevreden.

— Tracht eens van Mafa te weten te komen, mijn vriend, — richtte hij zich tot Wolodjka, — of in al deze gevallen de linkeroever in de omgeving van Tsjoma en Tsjilmoe sterk overstroomd werd. Daar zijn de zevende en achtste trajectpost..

Wolodjka sprak de grijsaard weer aan:

— Slaap niet, maar denk na! — riep hij hem toe en trok toen met een engelengeduld hardnekkig de voor de ingenieurs nodige informatie uit de honderdtien jaar oude man.

Uitgeput werd Mafa naar huis gebracht. Georgi Dawydowitsj richtte het woord nu tot de andere grijsaards. Hij stelde de ene vraag na de andere en schreef de antwoorden nauwkeurig op.

De jeugd begon het vervelend te vinden. De jongens en meisjes traden terzijde, gingen in een kring om Wolodjka staan en giechelden gedempt. Alexej keek over hun hoofden heen: de Nanajse student beeldde in zijn eentje de hoofdpersonen uit de operette „Die Csárdásfürstin” uit, die hij in de schouwburg van Roebezjansk gezien had. Wolodjka bleek een prettige tenor en een aangeboren imitatietalent te bezitten. Samen met alle anderen vermaakte Kofsjof zich kostelijk aan deze operette, die door één enkele man gespeeld werd, tot Beridze hem riep. De hoofdingenieur had de oude mensen eindelijk met rust gelaten.

— Uitstekende gegevens, — zei hij een paar maal voldaan.

De ingenieurs maakten aanstalten heen te gaan. Maxim Chodzjer hield hen tegen.

— Er is nog één belangrijke aangelegenheid. Ik weet niet, hoe u daarover denkt, ik zou graag uw mening horen... De hele nederzetting heeft vanmorgen op de vergadering unaniem een besluit genomen...

Alexej pakte het vel papier aan, dat Chodzjer hem toestak, en las hardop:

— „Aan alle kolchozboeren der Russische dorpen en Nanajse nederzettingen aan de Adoen.” — Alexejs ogen vlogen over de regels; zwijgend las hij het stuk uit. Kennelijk opgewonden reikte Kofsjof het toen Beridze.

— „Er is petroleum nodig voor de oorlog, daarom eisen de partij en regering, dat de pijpleiding zo spoedig mogelijk in gebruik wordt gesteld. De aanleg er van zal in hoge mate bijdragen tot de verdere ontwikkeling van alle nederzettingen aan onze Adoen.

Wij, bewoners van de nederzetting Tywlin, achten het bouwobject een zaak, die ons na aan het hart ligt en verplichten ons de bouwers in alles te helpen. Wij richten ons tot u met het voorstel, het bouwobject tot een onderneming van het gehele volk te verklaren, opdat niet slechts de bouwers, maar ook de gehele bevolking van het gebied langs de Adoen er de verantwoordelijkheid voor draagt, dat de pijpleiding binnen de termijn in gebruik kan worden gesteld.”

— Ik heb het slecht geformuleerd, dat voel ik zelf, — zei Chodzjer terneergeslagen. — Verbetert u het maar, kameraad Beridze.

— Het is prachtig geformuleerd, Maxim, beter kan het niet! — riep de hoofdingenieur uit en omhelsde Chodzjer. — Door zo'n document te verbeteren, verknoei je het alleen maar...

— Wolodjka! — riep Maxim opgetogen zijn neef. — Zet de schrijfmachine hier neer, jij gaat het typen. Maar kijk goed uit.

Men was hier kennelijk zeer trots op de schrijfmachine. Het werd doodstil in de kamer en allen keken oplettend toe, hoe Wolodjka de machine voorzichtig op zijn voor zich uitgestrekte armen aandroeg, op tafel zette, met een gewichtig air ging zitten en een vel papier er in deed. De Nanajers kwamen in een nauwe kring om hem heen staan, en hij begon de oproep, die Maxim dicteerde, met één vinger te typen.

VIERDE HOOFDSTUK

Bij Tanja Wasiltsjenko

De tocht van Beridze en Kofsjof naderde zijn einde. Het was nog slechts een kleine afstand tot Olgochta, waar het traject en de Adoen zich in verschillende richtingen splitsten. Vandaag vorderden de ingenieurs bijzonder snel en in de vroege uren hadden zij hun nachtverblijf reeds ver achter zich gelaten.

Op verzoek van Alexej stemde Beridze, zij het met tegenzin, er in toe, halt te houden. Zij spreidden een tentlinnen op de sneeuw uit en gingen daarop zitten; zij aten wat, zonder een vuur aan te leggen. Weldra stond Georgi Dawydowitsj ongeduldig op, tuurde over de omgeving, haalde zijn topografische kaart te voorschijn en begon daarop verbeteringen aan te brengen. Alexej pakte de bagage bijeen en voegde zich bij hem.

Van de steile oever af keken zij over de eindeloze sneeuwvlakte, die lag te schitteren in het stralende zonlicht. In de diepte strekte zich onbeweeglijk de in een ijspantser geslagen rivier uit; de door de wind over het spiegelgladde oppervlak gezwiepte sneeuw had een zilveren glans. In de verte staken amphitheatergewijze ronde bergtoppen omhoog. Midden in deze witheid van louter sneeuw leken zij olieverfschilderijen: de eerste keten was zacht-paars gekleurd, die daarachter violet en de verste donkerblauw. Boven de toppen trokken zich grauwe wolken aan de heldere hemel samen.

Alexej herinnerde zich, hoe hij een jaar of drie geleden, eveneens met Beridze samen, maar tienduizend kilometer van hier, zijn blikken had laten gaan over een ander traject. Er was een hemelsbreed verschil in landschap: daar was het heet en groen. Sinds die tijd was de vriendschap tussen Alexej en Beridze steeds hechter geworden, en hij, Alexej Kofsjof, was van een student, van een onzeker ingenieurtje, die kersvers van de universiteit kwam, tot de eerste assistent en plaatsvervanger

van de hoofdingenieur op een der grootste bouwobjecten geworden.

— Wat een uitgestrektheid en wat een frisheid! — zei Georgi Dawydowitsj vol bewondering. — Heus, nergens vind je iets dergelijks! Daarom ook is alles wat hier verricht wordt, even grandioos. Waar zouden jonge ingenieurs als jij en ik, zelfs in ons land, een opdracht van dit formaat krijgen? Ja, Aljosja, dit is het Verre Oosten — het bouwterrein van Stalin!

— Uw propaganda is overbodig, kameraad, ik ben reeds lang een patriot van het Verre Oosten, — antwoordde Alexej, terwijl hij met voldoening keek naar het enthousiaste gezicht van de hoofdingenieur, wiens baard, snor en wenkbrauwen grijs waren van de rijp. Alexej begreep, dat Beridze niet slechts van de klare ochtend en de onafzienbare ruimte genoot, maar zich er ook op verheugde, dat hij vandaag eindelijk Tanja zou weerzien.

— Ik weet, ik voel het aan mij zelf, Aljosja: deze uitgestrektheid maakt een mens, indien hij geen vaatdoek is, sterk, ondernemend en vermetel. Voor zwakkelingen is het hier niets gedaan. Niet zonder reden trokken vroeger slechts dappere en geharde mannen, op eigen risico en verantwoording, naar het gebied van de Adoen.

Midden in deze tirade boog Alexej plotseling door zijn knieën, breidde zijn armen uit en suisde de steile helling af. Brede zigzaglijnen door de sneeuw trekkend, gleed hij het ijs van de Adoen op, Beridze volgde zijn voorbeeld en daalde eveneens af.

Zij staken de rivier over. Met moeite hielden zij de van elkaar glijdende ski's in evenwijdige stand. De scherpe punten van hun stokken krabden slechts op het ijs. In de doodse stilte hoorde men duidelijk het tikken van de ski's en soms het doffe gesteun van de dikke ijslaag, die door de vorst gekloofd werd.

— Laten wij op de oever gaan, Aljosja, het is geen doen om hier te lopen! — riep Beridze, terwijl hij een grote witte wolk uitblies en met blote hand de ijzel van zijn snor en baard afstreek.

Gehoorzaam wendde Alexej zijn ski's. De ingenieurs beklommen de glooiende linkeroever, die bedekt was met een dun bos. Hoge lariksen en zeer lage sparren stonden hier door een. Op de takken der bomen lagen zware sneeuwklompen.

Achter hen klonk op de rivier een gedreun en een rhythmisch geronk. De ingenieurs draaiden zich om en zagen een zestal vrachtwagens, die zich in een rij voortbewogen. Elke auto trok een zwaar met buizen beladen aanhangwagen achter zich aan.

— Die zijn van het bouwbedrijf! — riep Beridze uit, en terwijl hij de colonne met zijn ogen volgde, zei hij: — Haast u, beste

vrienden, laat geen tijd verloren gaan! Je kunt zeggen, wat je wilt, Aljosja, maar het traject loopt reeds over de linkeroever. Het leeft en wint ieder uur aan kracht. Herinner jij je die zee van licht op Rogofs post? Weldra zal de hele Adoen electricisch verlicht zijn en dan ook het eiland. . . Grijs niet zo spottend, jij scepticus! — riep hij Alexej toe, toen hij diens ironische glimlach bemerkte en de snelle en demonstratief aandachtige blik, die hij over de woeste, onbewoonde oevers liet glijden. Per slot van rekening is het nu voor ons het belangrijkste, dat wij ons in de praktijk van de juistheid van onze besluiten overtuigen.

— Daar heb ik mij al lang van overtuigd.

Zij vervolgden hun tocht. Hier en daar hielden zij halt om het reliëf van de oever te bestuderen en de topografische gegevens te preciseren. Ongeveer anderhalf uur later ontwaarden zij hetzelfde zestal vrachtwagens, dat reeds onbeladen op de terugweg was. De chauffeurs merkten hen op; zij stopten en kwamen, zonder de motor af te zetten, uit hun cabines. Beridze benutte de gelegenheid om te weten te komen, hoeveel wagens er voor het vervoer der buizen in gebruik waren en hoeveel maal zij per dag op en neer reden.

Iets verder zagen de ingenieurs een door vrachtauto's uitgereden weg, die zich van de rivier verwijderde. Zij koersten daarheen. Zulke wegen werden „snorren” genoemd; zij strekten zich inderdaad als gigantische snorren aan weersijden van de ijsweg uit. De skiërs volgden deze weg en ontdekten spoedig stapels buizen, met presenning, afgedekte balen en kisten, een planken huisje en rijen andere, nog niet voltooide huizen en voorraadschuren. Er waren minstens honderd mannen bezig te bouwen en de buizen te rangschikken.

Om het vervoer van materialen en levensmiddelen te vergemakkelijken waren er langs het traject steeds op twintig kilometer afstand van elkaar hulpdepots ingericht. Dit was juist een van zulke depots op de negende post. De chef, Sjmeljof, een rustig, bejaard man met trage bewegingen, ontmoette de ingenieurs bij de stapels buizen.

— Zeer aangenaam. Ik verwachtte u al, — begroette hij hen, en hij leidde hen naar het planken huisje.

— O ja? Hoezo? — vroeg Alexej.

— Tanja Wasiltsjenko heeft mij van u verteld. Gisteren heeft zij hier de telefoonverbinding aangelegd, en nu sta ik in direct contact met de post. Kijk maar! — Sjmeljof wees met zijn hand op de van boom tot boom gespannen draden.

In het planken huisje verspreidde een potkacheltje een laaiende hitte. De ingenieurs zetten hun mutsen af, trokken hun wanten uit en ontdeden zich van hun rugzakken. Sjmeljof ont-